

Tähtäimessä järjestöstrategia?

Alkukartoitus Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöissä

Maija Roininen

Opinnäytetyö

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön
koulutusohjelma (210 op)

Marraskuu 2009

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Maija Roininen	
Työn nimi Tähtäimessä järjestöstrategia? Alkukartoitus Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöissä	
Työn ohjaajat Kimmo Lind, Anne Astikainen	Sivumäärä 59 + 5 liitettä
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö oli tilaustyö Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitolta (STKL). Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kokevatko Uuden Jyväskylän alueen (käsittää Jyväskylän kaupungin sekä entiset Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan) sosiaali- ja terveysalan järjestöt tarvitsevansa järjestöstrategiaa ja millainen strategia tulisi mahdollisesti laatia. Tutkimuksessa selvitettiin myös edellä mainittujen järjestöjen toimintaedellytyksiä sekä yhteistyöverkostoja. Tutkimuksen taustalla vaikutti vuonna 2007 Pohjois-Karjalan maakunnassa laadittu ensimmäinen hyvinvointialojen järjestöstrategia.</p> <p>Tutkimuksessa käytettiin sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä. Sähköpostikyselyt laadittiin Webropol-ohjelman avulla, ja vastaajiksi valittiin alue- ja paikallisyhdistysten työntekijöitä Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöistä. Vastauksia tuli yhteensä 44 kappaletta. Ryhmähaastattelu suoritettiin Järjestörukkanen-nimiselle kokoupanolle, johon kuuluvat henkilöt edustavat kattavasti sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kenttää. Ryhmähaastatteluun osallistui 8 henkilöä, joista yhtä haastateltiin jälkeempään. Lisäksi suoritettiin vielä yksi yksilöhaastattelu sähköpostin välityksellä.</p> <p>Vastauksista ilmeni, että järjestöstrategialle on tarvetta Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöissä. Vastauksissa pohdittiin, että onko ideaalista kohdentaa strategia ainoastaan sosiaali- ja terveysalan järjestöjä koskevaksi, vai tulisiko kohderyhmää ja/tai -aluetta laajentaa. Järjestöjen haasteena on ennen kaikkea taloudellisten resurssien niukkuus ja erittäin tärkeänä asiana koettiin tietyn kohderyhmän tai yhteiskunnan hyvinvoinnin edistäminen. Yhteistyöverkostoissa (toiset järjestöt, julkiset toimijat ja monitoimijaiset verkostot) nähtiin parantamisen varaa.</p>	
Asiasanat kolmas sektori, järjestöt, strategia, sosiaaliala, terveydenhuoltoala	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Program in Youth Work and Civic Activity

ABSTRACT

Author Maija Roininen	
Title Aiming at an Organization Strategy? A Study of the Social Welfare and Health Organizations in the New Jyväskylä Region.	
Tutors Kimmo Lind, Anne Astikainen	Number of pages 59 + 5 attachments
Abstract <p>This thesis was subscribed by the Finnish Federation for Social Welfare and Health. The purpose of this study was to research if the social welfare and health organizations of the New Jyväskylä region feel they need to have an organization strategy and if they do, what should it be like. This study was partly based on the first organization strategy in the field of welfare of the North Karelia region, made in 2007.</p> <p>Both quantitative and qualitative methods were used in this study. The e-mail surveys were conceived with Webropol and sent to the respondents, comprised of the workers of the social welfare and health organizations of the New Jyväskylä region. Focus group discussions were held with an assembly called Järjestörukkanen, comprised of people who comprehensively represent the field of social welfare and health organizations. One personal interview was also made via e-mail.</p> <p>The results showed that there is a need for an organization strategy. The answers considered, is it ideal to focus the strategy only on the social welfare and health organizations. The foremost challenge to the organizations is the scarcity of economical resources. Promoting of the particular focus group or the welfare of society was considered very important. Collaboration networks were also deemed to have a need for improvement.</p>	
Keywords third sector, organizations, strategy, social services, health care services	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO	6
2. KÄSITTEET JA TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS.....	8
2.1 Kolmas sektori	8
2.1.1 Sosiaali- ja terveysalan järjestöt.....	10
2.2 Strategia.....	14
2.2.1 Esimerkkitapaus järjestöstrategiasta	16
3. MENETELMÄLLISET VALINNAT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
3.1 Tutkimuskysymys	20
3.2 Tutkimusaineisto ja käytetyt tutkimusmenetelmät	20
3.2.1 Sähköpostikyselyt ja vastanneiden taustatiedot	22
3.2.2 Ryhmä- ja yksilöhaastattelut ja haastateltavien taustatiedot.....	27
3.3 Tutkimusaineiston analysointi	30
4. TUTKIMUSTULOKSET	32
4.1 Toimintaedellytykset Uuden Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan järjestöissä.....	35
4.1.1 Järjestöjen resurssit	35
4.1.2 Järjestöjen haasteet.....	39
4.2 Yhteistyöverkostot Uuden Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan järjestöissä.....	42
4.2.1 Järjestöjen keskinäinen yhteistyö.....	42
4.2.2 Järjestöjen ja julkisten toimijoiden yhteistyö	43
4.2.3 Järjestöjen ja monitoimijaisen verkoston yhteistyö	44
4.3 Järjestöstrategian tarve Uuden Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan järjestöissä	48
5. YHTEENVETO JA POHDINTA	51
5.1 Millaisia tuloksia saavutettiin?.....	51
5.1.1 Mitä järjestöstrategiaa laadittaessa on otettava huomioon.....	52

5.2 Tutkimuksen hyödyllisyys, luotettavuus ja yleistettävyys.....	53
5.3 Jatkotutkimusideat	54

LÄHTEET	56
----------------------	-----------

LIITTEET.....	60
----------------------	-----------

Liite 1. Sähköpostikyselyiden saateviesti.

Liite 2. Esikatseluversio sähköpostikyselystä: paikallisyhdistyksien työntekijät.

Liite 3. Esikatseluversio sähköpostikyselystä: aluetyöntekijät.

Liite 4. Ryhmä-/yksilöhaastatteluiden kyselypohja.

Liite 5. Sähköpostihaastattelun kysymykset.

1. JOHDANTO

Opinnäytetyöni selvittää Uuden Jyväskylän alueen (käsittää Jyväskylän kaupungin sekä entiset Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan) sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tarvetta järjestöstrategialle. Tutkimukseni taustalla vaikuttaa vuonna 2007 Pohjois-Karjalan maakunnassa laadittu ensimmäinen hyvinvointialan järjestöstrategia, jonka tarkoituksena on tehdä näkyväksi maakunnan järjestötoimintaa sekä järjestöjen erilaisia rooleja ja tehtäviä hyvinvoinnin kentällä. Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategia on tarkoitettu työväliseksi järjestöille, kunnille sekä muille hyvinvointialan toimijoille alan kehittämiseksi ja yhteistyössä. Strategia koostuu konkreettisista toimenpideehdotuksista, jotka on suunnattu edellä mainituille tahoille toimintaedellytysten vahvistamiseksi sekä julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistyön edistämiseksi. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 3.)

Tutkimukseni toimii alkukartoituksena, jossa selvitän, onko vastaavanlaiselle järjestöstrategialle tarvetta Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöissä. Alun perin tutkimuskohteeksi ajateltiin kaikkia Keski-Suomen maakunnan hyvinvointialan järjestöjä, mutta 15 opintopisteen opinnäytetyöksi alue sekä kohderyhmä olivat liian laajoja. Päädyin siten rajaamaan kumpaakin. Tutkimusaiheeni ei ole aiemmin tutkittu.

Tekemäni tutkimus on tilaustyö Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitolta (STKL). Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto on valtakunnallinen sosiaali- ja terveysturvan yhteistoimintajärjestö. Keskusliiton jäsenyhteisöinä ovat valtakunnalliset liitot sekä alueelliset sosiaali- ja terveysturvan järjestöt. Tutkimuksessani keskityn juuri edellä mainittuihin järjestöihin Uuden Jyväskylän alueelta. Jyväskylässä sijaitsee yksi Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton aluetoimipisteistä. (Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto 2009). Kyseisestä toimipisteestä yhteyshenkilönä ja samalla tutkimukseni työelämäohjaajana toimii kehittämisspällikkö Anne Astikainen.

Keskityn tutkimuksessani kolmeen aihealueeseen, osittain mukailen Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategiaa. Aihealueina ovat Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaedellytykset sekä yhteistyöverkostot. Nämä aihealueet

antavat osaltaan osviittaa varsinaiselle tutkimuskysymykselleni sekä kolmannelle aihe-alueelle, joka selvittää järjestöstrategian tarpeellisuutta. Tutkimuskysymykseni on kaksiosainen: kokevatko Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöt tarvitsevana järjestöstrategiaa? Mikäli kokevat tarvitsevansa, millainen strategian tulee olla, jotta se palvelee edellä mainittuja järjestöjä mahdollisimman hyvin?

Tutkimusaineistoni koostuu sähköpostikyselyistä, jotka on laadittu kahdelle vastaajajoukolle. Ensimmäinen vastaajajoukko käsittää aluetyöntekijöitä ja toinen vastaajajoukko paikallisyhdistysten työntekijöitä. Valitut vastaajat edustavat sosiaali- ja terveysalan järjestöjä Uuden Jyväskylän alueelta. Laadin toukokuussa 2009 kyselyt Webropol-ohjelman avulla. Uusin kyselyt vähäisen vastaajamäärän takia syyskuussa 2009.

Kyselyiden lisäksi tutkimusaineistona toimii tekemäni ryhmähaastattelu kesäkuun 2009 alussa Järjestörukkanen-nimiselle kokoonpanolle. Olen myös erikseen haastatellut yhtä Järjestörukkaseen kuuluvaa henkilöä sekä Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategian laatimiseen palkattua työntekijää. Tutkimuksessani olen hyödyntänyt sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä.

Opinnäytetyöni etenee rakenteellisesti siten, että alussa esittelen työn käsitteistön ja viitekehyksen. Teorian jälkeen käyn lävitse käyttämäni tutkimusmenetelmät sekä tutkimusaineiston. Neljäs luku käsittelee saatuja tutkimustuloksia. Viimeinen luku koostuu yhteenvedoista, pohdinnoista sekä jatkotutkimusideoista.

Tutkimuksen tärkeimpänä tavoitteena on antaa tilaajalle kattavia ja perusteltuja tuloksia, joita tilaaja voi hyödyntää omassa toiminnassaan. Tutkimukseni on ennen kaikkea alkukartoitus tämänhetkisestä tilanteesta Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöissä. Olen halunnut luoda pohjaa mahdollisille tuleville tutkimuksille.

2. KÄSITTEET JA TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS

2.1 Kolmas sektori

Suomessa kolmas sektori tarkoittaa julkisen (valtio, kunnat ja kaupungit) ja yksityisen (yritykset, perinteiset ja suuret osuuskunnat) sektorin rinnalla olevia järjestäytyneitä toimijoita, joita ovat kansalaisten muodostamat ja johtamat järjestöt, säätiöt ja uus-osuuskunnat (Harju 2003, 15). Järjestöihin lukeutuu sekä yksityisoikeudellisia että muutamia julkisoikeudellisia yhdistyksiä. Laajemmin määriteltynä kolmanteen sektoriin kuuluvat myös organisoitumattomat oman avun ryhmät, toimintakeskukset, kumppanuusyhtiöt, kirkot sekä poliittiset puolueet. (Helander 2002, 62.) Tässä tutkimuksessa keskitytään lähinnä kolmannen sektorin ytimeen kuuluvaan organisaatiotyyppiin eli järjestöihin.

Suomalaiselle kolmannelle sektorille on tyypillistä

- eettisyys
- joustavuus
- riippumattomuus
- solidaarisuus
- vapaaehtoisuus
- voittoa tavoittelemattomuus
- yhteisöllisyys
- yksilöllinen valinnanvapaus
- yleishyödyllisyys. (Harju 2003, 15–16.)

Kolmas sektori on lainattu käsite Yhdysvalloista. Käsite on vakiintunut Suomessa kohdullisen tunnetuksi julkisen ja yksityisen sektorin rinnalla. Euroopassa yleisemmin tunnetaan käsite yhteisötalous. (Harju 2003, 16.) Tosin kyseinen käsite ei ole kovin selkeä sisällön vaihdelleessa käyttäjän ja käyttöyhteyden mukaan (Laurinkari 2007, 51). Toisaalta kolmannen sektorin käsite ei ole myöskään yksiselitteinen, sillä asiayhteys muuttaa käsitteen määritelmää (Jokinen & Saaristo 2006, 256). Muita kansainvälisiä käsitteitä ovat epävirallinen sektori, välittävä sektori, solidaarisuussektori, vapaaehtoissektori, jotka yhteisötalous käsitteen lailla eivät ole juurtuneet Suomessa yleiseen käyttöön

(Harju 2003, 16). Helanderin (2002, 23) mielestä on mielenkiintoista, että yksityistä ja julkista sektoria ei luonnehdita järjestyslukuilla kolmannen sektorin tapaan. Kyseisistä sektoreista puhuttaessa saatetaan viitata käsitteisiin markkinat ja valtio.

Lisäksi on vielä neljäs sektori, joka pitää sisällään kansalaiset ja heidän epäviralliset verkostonsa (perhe, ystäväpiiri) sekä kotitaloudet. Kolmas sektori käy rajavetoa kaikkien edellä mainittujen sektoreiden (yksityinen, julkinen, neljäs) kanssa. Osalla järjestöistä on virallinen ja puolijulkinen asema, joka aiheuttaa rajanvetoa julkisen sektorin kanssa. Osuuskunnat ja liiketoimintaperiaatteilla toimivat järjestöt käyvät vastaavasti rajanvetoa yksityisen sektorin kanssa. Lisäksi joissain tapauksissa neljännen sektorin kansalaisten sosiaaliset verkostot voivat täyttää kolmannen sektorin kriteerit. (Harju 2003, 16.)

Siisiäinen (2002, 8) näkee kolmannen sektorin hieman harhaan johtavana käsitteenä. Ensinnäkin kolmas sektori ei ole sektori tai selkeästi rajattavissa oleva suljettu piiri, vaan Siisiäisen mukaan kolmas sektori olisi ymmärrettävä kenttien kokonaisuutena, joka kehittyy julkisen (valtion), yksityisen (yritysten) ja neljännen (kotitalouksien) väliselle alueelle. Kolmas sektori nousee kansalaisyhteiskunnasta erilaisena organisoituna toimintana ja käyttää rakenneseinään äsken mainittujen kolmen alueen elementtejä. Kolmas sektori kuitenkin nähdään jollain tapaa julkisen ja yksityisen sektorin vastapainona. Sektoriin liitetään positiivisia ominaisuuksia ja ihanteita, kuten keskinäinen välittäminen, joustavuus ja yhteisöllisyys. (Jokinen & Saaristo 2006, 256.)

Harju (2003, 16–17) näkee kolmannen sektorin käsitteessä sekä hyviä että huonoja puolia. Käsite on kansainvälisesti tunnettu ja tunnustettu, mikä on hyvä asia. Toisaalta käsite saattaa jäädä yksityisen markkinatalouden ja verovaroin ylläpidetyn julkisen talouden alapuolelle, jolloin käsite saatetaan kokea vähempiarvoisena. Tosin käsite kolmas kuvaa huonosti sektorin merkitystä, jos kansalaisia ja heidän omaehtoista toimintaansa pidetään ykkösasiana tavarantuotannon tai hallinnon tullessa vasta toisena. Harjun mukaan kolmannen sektorin olennaisinta piirrettä, eli kansalaisten aktiivisuudesta syntyvää toimintaa ja sen muodostamaa kokonaisuutta, kuvaisi paremmin käsite kansalaissektori. Lisäksi käsite toisi toiminnan lähelle käsitettä kansalaisyhteiskunta. Kansalaistoimintahan on oleellinen osa kansalaisyhteiskuntaa. Näin kahdella lähellä toisiaan olevilla asioilla olisi samasta kantasanaasta (kansalaisyhteiskunta) johdetut käsitteet.

Selvää on, että kolmannella sektorilla on paljon tarjottavanaan suomalaisen yhteiskuntakeskusteluun. Se tarjoaa uudenlaista osallisuuden tyyssijaa, etenkin työmarkkinoiden ulkopuolelle jääneille. Järjestöjen tarjoamat palvelut sekä erilaiset sosiaalisen tuen muodot, kuten vertaistuki, halutaan nähdä vaihtoehtona julkisten hyvinvointipalvelujen tuottamiselle. (Laamanen & Ala-Kauhaluoma & Nouko-Juvonen 2002, 23.) Talouskriisin seurauksena työttömyys tulee kasvamaan, jolloin oletettavasti kolmannen sektorin asema yhteiskunnassa vahvistuu entisestään.

Kolmannen sektorin merkitys on muuttunut vuosikymmenien aikana. Järjestöjen tehtävät ovat ensisijaisesti liittyneet demokratian ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Järjestöjen on katsottu edistävän kansalaiskasvatusta ja kouliintumista yhteiskunnallisiin tehtäviin. Lisäksi on toimittu kansalaisten etujen ja oikeuksien valvojina. Myös kolmannen sektorin merkitystä talouden vahvistajana ja yhteiskuntahengen luojana on tuotu esille. (Heller & Laaksonen 2000, 13.)

Tutkimuksessani kolmas sektori nähdään julkisen ja yksityisen sektorin rinnalla. Kolmas sektori edustaa kansalaislähtöisyyttä sekä kansalaisten vapaaehtoista toimintaa. Kolmannen sektorin ydintoimijaryhmän muodostavat voittoa tavoittelemattomat järjestöt, jotka ajavat ensisijaisesti kohderyhmiensä etuja yhteiskunnassa. (Möttönen 2002, 118.) Lisäksi järjestöt tuottavat palveluja julkisen sektorin rinnalla taatakseen toimintansa jatkuvuuden. Osa järjestöistä saa toimintaansa kokonaan tai osittain rahoitusta Raha-automaattiyhdistys RAY:ltä.

2.1.1 Sosiaali- ja terveystalouden järjestöt

Käytän tutkimuksessani rinnakkain käsitteitä järjestö ja yhdistys. Yhdistys kuvaa yleensä paikallista seuraa, jonka muodostavat henkilöjäsenet. Järjestöllä tarkoitetaan useimmiten valtakunnallista kokonaisuutta, johon kuuluu yleensä paikallisyhdistyksiä sekä piiriorganisaatio, joka on vastaavasti alueellinen paikallisyhdistysten liittymä. Nämä piiriorganisaatiot kuuluvat edelleen keskusliittoihin. Keskusjärjestö tai keskusliitto on vastaavasti valtakunnallisten liittojen yhteistyöelin. Tästä ylempällä tasolla voi vielä olla kattojärjestö. Paikallisyhdistykset voivat myös olla kuulumatta liittoon, jolloin ne

toimivat yksin. Lisäksi yhtenä mahdollisuutena on olla suoraan liiton jäsen, ilman piiriorganisaatiota. (Laakso 2009, 8.)

Kolmannen sektorin ydintoimijaryhmä, järjestö, jakautuu moniin erilaisiin toimialoihin. Hyödynnän opinnäytetyössäni Juha Peltosalmen ja Martti Siisiäisen (2001) laatimaa yhdistysten toimialan mukaista luokittelumallia. Yhdistykset on luokiteltu yhdeksään eri toimialaan, joita ovat:

- ammattiin ja elinkeinon liittyvät yhdistykset
- kulttuurialan yhdistykset
- maanpuolustukseen ja kansainvälisiin suhteisiin liittyvät yhdistykset
- poliittiset yhdistykset
- sosiaali- ja terveysalan yhdistykset
- urheilu- ja liikuntayhdistykset
- uskontoon ja maailmankatsomukseen liittyvät yhdistykset
- vapaa-ajan yhdistykset
- muut yhdistykset. (Majasaari 2007, 11.)

Sosiaali- ja terveysalan yhdistykset muodostavat yhden toimialan, johon kuuluvat seuraavanlaiset yhdistykset:

- lastenhoitoon- ja huoltoon liittyvät yhdistykset
- raittius- ja päihdehuoltoyhdistykset
- sotainvalidien yhdistykset
- terveyteen, sairauteen ja vammaan liittyvät yhdistykset
- vanhustenhuoltoon liittyvät yhdistykset
- muut sosiaalialan yhdistykset. (Majasaari 2007, 11.)

Vanhimmat sosiaali- ja terveysalan järjestöt perustettiin 1800-luvun loppupuolella (Niemelä & Dufva 2003, 18). Raha-automaattiyhdistys (RAY) perustettiin vuonna 1938 tukemaan suomalaisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaa. Tällä hetkellä yhdistykseen kuuluu 99 sosiaali- ja terveysalan jäsenjärjestöä. Raha-automaattiyhdistys jakaa vuosittain koko maassa avustuksia yli 1100 järjestölle. (Raha-automaattiyhdistys 2009.) Satakunnan Kansan (2009, 3) mukaan tänä vuonna avustuksia on jaettu 1893 kohteeseen. Raha-automaattiyhdistyksen jakamalla avustuksilla on suuri merkitys järjestötoimintaan.

minnan turvaamisessa (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 27).

Vuonna 2001 sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry laati järjestöjen käyttöön sosiaali- ja terveysjärjestöjen sosiaali- ja terveystaloudellisen asiakirjan (ilmestynyt 10.4.2001). Asiakirjassa todetaan, että ”*sosiaali- ja terveysjärjestöt ovat oman alansa erityisosaajia ja kansalaisten puolestapuhujia, joiden tavoitteena on aktiivisen ja solidaarisen kansalaisuuden ylläpitäminen ja tukeminen. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen tavoitteena on tuoda esiin eri ihmisryhmien tarpeita ja vaikuttaa sen puolesta, että yhteiskunta huomioisi eri ihmisryhmät. Järjestöjen tavoitteena on kaikin tavoin työskennellä kasvavaa eriarvoistumista vastaan.*” (Niemelä & Dufva 2003, 18.)

Samaisessa asiakirjassa sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteiset tavoitteet tiivistettiin seuraavaan muotoon:

1. asiakasnäkökulman huomioiminen osana palvelujen laatua
2. järjestöjen osaamisen ja niin sanotun hiljaisen tiedon esiin tuominen
3. järjestöjen palvelutoiminnan arvopohjan säilyttäminen
4. järjestöjen toiminnan selkeä kuvaaminen
5. järjestöjen toimintaa kuvaavien käsitteiden ja mittareiden kehittäminen
6. työskenteleminen kasvavaa eriarvoistumista vastaan
7. kansalaisten tasa-arvoisen aseman turvaaminen palvelujen saannin suhteen
8. kosketuspinnan säilyttäminen kansalaisten arkeen
9. monipuolisen yhteistyön kehittäminen yhteiskunnan eri sektoreiden kanssa
10. seudullisten palvelusopimusten aikaansaaminen
11. sosiaali- ja terveysjärjestöjen keskinäisen yhteistyön vahvistaminen

On huomioitavaa, että yksittäisillä järjestöillä on sääntöihin kirjattuna omat yksityiskohdaisemmat toiminnan tavoitteensa, toiminnan tarkoitus eli perustehtävä sekä toimintastrategiat ja -suunnitelma. (Niemelä & Dufva 2003, 18–19.)

Hokkasen, Kinnusen ja Siisiäisen (1999, 82) mukaan suurin osa sosiaali- ja terveysjärjestöistä lukeutuu monialaisiksi toimijoiksi. Monialaisen toimijan toiminta kattaa kaikki keskeiset tehtäväalueet, joissa limittyvät palvelutoiminta ja vapaaehtoistyö. Maallikkoasiantuntemus yhdistetään ammattimaiseen asiantuntemukseen ja järjestö nähdään jäsenistönsä sosiaalisena yhteisönä. Monialaisuus nähdään ennen kaikkea vahvuustekijänä,

koska se lisää toiminnan jatkuvuutta. Lisäksi osa sosiaali- ja terveysalan järjestöistä profiloituu edunvalvontaan ja vaikuttamiseen sekä palvelujen tuottamiseen. Niemelä ja Dufva (2003, 17) ovat listanneet sosiaali- ja terveysalan järjestöjen keskeisimmiksi tehtäväalueiksi asiantuntijuuden, eli tutkimus- ja kehittämistoiminnan, hyvinvointipalvelujen tuottamisen, jäsenistön edunvalvonnan, kansainvälisen toiminnan ja yhteistyön sekä vertaistoiminnan ja vapaaehtoistoiminnan mahdollistamisen.

Sosiaali- ja terveysjärjestöillä on erityinen asema suomalaisessa yhteiskunnassa. Järjestöjen syntyminen on kytkeytynyt tiiviisti yhteiskunnan kehitysvaiheisiin ja heijastanut kulloinkin ratkaisua vaatineita haasteita. Haasteisiin on vastattu, mutta samalla on myös muokattu yhteiskunnan kehityssuuntia. (Särkelä, Vuorinen, Peltosalmi 2005, 18.) Lisäksi Leppänen (2005, 249) näkee, että niin tulevaisuuden kuin nykyisyydenkin haasteet kohdistuvat sosiaali- ja terveysalan järjestöihin eri tavalla kuin muiden alojen järjestöihin.

Yhtenä haasteena voidaan nähdä Niemelän ja Dufvan (2003, 9) väite, jonka mukaan osa sosiaali- ja terveysalan järjestöistä on kadottamassa yhteytensä perustehtäviin, eli järjestöt ovat unohtaneet, mitä varten ne on alun perin perustettu. Tätä väitettä tukee järjestöjen palvelutoiminnan lisääntyminen ja toiminnan ammatillistuminen. Toisaalta väitetään, että järjestöt ovat palaamassa juurilleen, koska järjestöt tarjoavat ihmiskeskeistä tukea maailman muuttuessa yhä pirstaleisemmaksi. Aika näyttää kehityssuunnan. Leppänen (2005, 248–249) mukaan sosiaali- ja terveysala on jatkuvassa muutoksessa yhdistyskentän muuttuessa uusien yhdistysten ja uudentyyppisten ongelmakenttien organisoinnissa. Hän kokee, että järjestökentällä on tapahtunut sekä määrällistä kasvua että sisäistä eriytymistä.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöt ovat suurimmaksi osaksi järjestäytyneitä, sillä paikallisista sosiaali- ja terveysyhdistyksistä yli neljä viidesosaa kuuluu johonkin valtakunnalliseen liittoon. Nämä paikallisyhdistykset ovat joko suoraan valtakunnallisten liittojen jäseniä tai kuuluvat alueellisiin piirijärjestöihin, jotka taas kuuluvat valtakunnallisiin liittoihin. Lisäksi lähes poikkeuksetta valtakunnalliset liitot ovat keskusjärjestöjen, kuten Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton STKL:n, Terveystieteiden tutkimuskeskuksen Tekry:n tai Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöjärjestö YTY:n jäseniä. (Särkelä ym. 2005, 18.) Näiden lisäksi on vielä keskusjärjestöjä, jotka toimivat eri sisältöalueiden

asiantuntijajärjestönä, kuten Lastensuojelun Keskusliitto ry tai Vanhustyön keskusliitto ry (Niemi & Dufva 2003, 16).

Tutkimuksessa sosiaali- ja terveysjärjestöillä tarkoitetaan järjestöjä, joiden päätarkoituksena on joko oman jäsenistön, jonkin erityisryhmän tai sitten laajan väestöosan fyysisen, psyykkisen ja/tai sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen (Särkelä ym. 2005, 18). Uuden Jyväskylän alueella vaikuttavia sosiaali- ja terveysalan järjestöjä on arviolta 220. Täysin tarkkaa tietoa en etsinnöistäni huolimatta onnistunut löytämään ja etenkin Patentti- ja rekisterihallituksen Yhdistysnetti osoittautui hankalaksi työkaluksi. Tekemääni arviota tukee Majasaaren (2007, 12; 61) tutkimus, jonka mukaan vuonna 2007 Keski-Suomen alueella vaikuttavia rekisteröityjä sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä oli 482. Näistä Jyväskylän kaupungissa 198 sekä entisissä Jyväskylän maalaiskunnassa 15 ja Korpilahden kunnassa 6.

2.2 Strategia

Käsitteelle strategia on olemassa monia eri määrittelyjä. Heikkalan kirjassa ”Järjestön strategia” määrittelyjä löytyy useammaltakin tutkijalta. Kaikissa näissä määrittelyissä strategia nähdään suunnitelmana, joka sisältää joukon tavoitteita ja arvovalintoja. Nämä arvovalinnat ohjaavat järjestön toimintaa, eli mihin toimintoihin ja asioihin järjestön tulee keskittyä tavoitteissaan sekä miten järjestön tulee käyttää resursseja toteuttaakseen valitut tavoitteet pitkällä aikajänteellä. (Heikkala 2001, 22.)

Onnistuessaan strategia luo järjestystä järjestön sisällä. Strategiaprosessi on jokaisessa järjestössä ainutkertainen tapahtuma, mutta strategiaprosesseista on löydetty myös yhtäläisyyksiä. Puhutaan tiettyjen vaiheiden toistumisesta, joita ovat:

1. strategisen suunnan määrittäminen ja viestiminen
2. strategian tulkitseminen
3. strategisen roolin oivaltaminen
4. strategiaprosessin käytännöllistäminen
5. strategian toteutumisen arvioiminen

6. strategian sovittaminen verkostossa. (Mantere, Aaltonen, Ikävalko, Hämäläinen, Suominen & Teikari 2006, 11–13.)

Harjun (2004, 47) mukaan ennen strategian miettimistä järjestön on syytä määritellä missio (järjestön olemassaolon perustarkoitus), arvot sekä visio (järjestön tulevaisuuden näkymä). Yhtä tärkeää on määritellä strategia mieleenpainuvasti ja ymmärrettävästi, sillä monesti strategia jää epäselväksi kaikille järjestön osapuolille, myös sen suunnittelijoille. Yksi selvä syy tähän on tekijöiden ajatusten jäsentymättömyys. Strategian tiivistäminen tulisi viedä loppuun asti. (Mantere ym. 2006, 19–20.)

Heikkalan (2001, 23–25) mielestä strategia tulisi nähdä järjestön työkaluna. Strategian avulla voidaan tunnistaa ja jäsentää järjestön toimintaympäristön muutoksia järjestön kannalta merkittäviin ja vähemmän merkittäviin uhkiin ja mahdollisuuksiin. Strategian tulisi sisältää tarkkaan harkittuja tavoitteita, joiden avulla pyritään tietoisesti vaikuttamaan järjestön tulevaisuuteen. Heikkala näkee, että parhaimmillaan strategia toimii järjestön sieluna tai henkenä. Strategia on järjestön toiminnan taustalla määrittäen järjestön ja sen toiminnan identiteetin, paikan sekä suunnan.

Harjun (2004, 47) mukaan strategiaprosessi vie oman aikansa. Hän näkee, että prosessia ei tulisi viedä kiirehtien lävitse. Mikäli kiirehditään, on tällöin haasteena varmistaa dialogisuuden, jäsenlähtöisyyden ja vuorovaikutteisuuden toteutuminen. Strategian haasteiksi voivat nousta myös strategian epäselkoisuus, joka aiheuttaa turhaa hämmennystä ja epäselvyyttä. Strategia voi olla myös sisäisesti ristiriitainen, eli strategia vaikeuttaa priorisointia auttamisen sijaan. Mikäli strategia on monimielinen, järjestön perimmäiset päämäärät voivat jäädä epäselviksi. Yhtenä haasteena on myös yleismaailmallinen strategia, joka on enemmänkin ohjelmajulistus. Tällaiset strategiat eivät auta ja/tai näy arjen työssä. (Mantere ym. 2006, 20–21.)

Tulevan strategian tulisikin olla niin konkreettisen houkutteleva, että sen eteen järjestötyöntekijät haluaisivat työskennellä. Oman työn merkityksen näkeminen auttaa motivoimaan. Sitoutumista ja uskottavuutta edistää strategiaprosessin läpinäkyvyys. (Mantere ym. 2006, 21–22.) Harjun (2004, 49–50) mielestä strategisissa valinnoissa on tärkeää olla realistinen, koska strategian avulla yritetään saavuttaa järjestön visiota. Määritellyn vision saavuttamiseksi järjestön tulee valita strategisiksi työkaluiksi oikeanlaiset keinot.

Monesti pitää valita käytettävissä olevista toimenpiteistä toimivimmat. Kun strategian laatimisesta päätetään, on syytä selvittää taloudelliset resurssit ja valita henkilöt strategian ydinprosessin toteuttamiseksi.

Heikkalan (2001, 22) mukaan strategia kertoo järjestön nykyisen kunnan ja samalla myös tulevaisuuden. Strategian sisältö on siten tärkeä laatia ja viestiä ymmärrettävästi (Mantere ym. 2006, 22). Harju pitää prosessia strategiatyön arvokkaimpana asiana, sillä prosessin jalostuksen seurauksena asiat menevät etenevät. Porter vastaavasti muistuttaa, ettei strategian laatiminen ole pelkkää työntekoa. Järjen on oltava mukana, eli on tiedettävä, mitä tehdään. (Harju 2004, 50.)

Strategiaa laadittaessa on tärkeää määrittää sen tarkastelun taso. Onko se valtakunnallinen tai maakunnallinen strategia, vaiko kenties yksittäisen kaupungin tai paikallisjärjestön strategia. Tasojen välillä on huomattavia eroja. Mikäli järjestö haluaa hyötyä strategiasta mahdollisimman paljon, on suositeltavaa laatia omia, yksittäisiä järjestöstrategioita. Olipa taso mikä tahansa, on tärkeää huomioida kaikki siihen mukaan kuuluvat tahot. Järjestötoimijoiden ääni täytyy kuulua. Muutoin strategiaan sitoutuminen vaikeutuu ja strategia saatetaan nähdä yleisenä ohjenuorana, jonka olemassaolosta harva edes tietää.

Tässä tutkimuksessa strategia on ennen kaikkea käytännön työkalu. Strategia ei ole irrallinen asiakirja, joka hukkuu muiden asiakirjojen joukkoon, vaan se on sisäänrakennettu osa järjestöä ja sen toimintakulttuuria. Heikkala (2001, 23) puhuu tässä yhteydessä silmälaseista. Niiden läpi järjestötoimijat havainnoivat toimintaansa ja toimintaympäristöään sekä tekevät päätöksiä, suunnittelevat toimenpiteitä ja arvioivat tavoitteiden toteutumista. Toisin sanoen strategia selkeyttää järjestöjen perustehtäviä.

2.2.1 Esimerkkitapaus järjestöstrategiasta

Opinnäytetyöni taustalla vaikuttaa Pohjois-Karjalan maakunnassa vuonna 2007 laadittu hyvinvointialan järjestöstrategia, joka on ensimmäinen kansalaisyhteiskunnan toimijoiden näkökulmasta laadittu maakunnallinen strategia. Strategian kokoamisesta on vastannut Pohjois-Karjalan maakuntaliiton Hyvinvoinnin koordinointi -hanke. Maakuntalii-

ton lisäksi Euroopan Aluekehitysrahasto (EAKR) sekä sosiaali- ja terveysministeriö (STM) ovat rahoittaneet hanketta. Maakunnan järjestöt ovat olleet yhteistyössä mukana. Työn ohjaamisesta vastannut ohjausryhmä koostui järjestöjen, kuntien sekä maakuntaliiton edustajista. Lisäksi Joensuun järjestöfoorumin valmisteluryhmä on ollut tiivisti mukana strategian sisällöllisessä valmistelussa. Valmisteluryhmä koostui sosiaali- ja terveysalan järjestöjen sekä Pohjois-Karjalan kylien edustajista. On huomioitavaa, että hyvinvointialan järjestöstrategia toteuttaa erillisenä erityisstrategiana Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmaa. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 7.)

Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategian tavoitteita ovat:

- o aktiivinen ja monipuolinen järjestötoiminta
- o julkisten toimijoiden ja järjestöjen avoin, kumppanuuteen perustuva yhteistyö

Tavoitteiden toteutuminen vaatii, että Pohjois-Karjalan maakunnan yhdistyksien toimintaedellytykset ovat vahvat ja yhteistyöhön on kehitelty uusia toimintamalleja. Lisäksi järjestöjen erityisasiantuntemus on otettava huomioon kuntien, seutukuntien sekä koko maakunnan hyvinvointipoliittisessa päätöksenteossa. Järjestöstrategiassa on listattu keinoja, joilla tavoitteisiin päästään. Pohjois-Karjalan maakunnan järjestötoiminnan näkyväksi tekeminen on ratkaistu kokoamalla yhteen tietoa maakunnan alueella toimivista yhdistyksistä. Maakunnan järjestöjen ja muiden toimijoiden välisen yhteistyön hyviä käytäntöjä esitellään valmiissa järjestöstrategiassa. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 6.)

Haastattelin sähköpostin välityksellä (ks. Liite 5) Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategian suunnittelijaa Anne Pyykköstä, joka toimi sekä strategian koordinoijana että kirjoittajana. Pyykkösen mukaan järjestöstrategian liikkeelle panevat voimat olivat Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto (STKL) ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. Vuonna 2006 maakuntaliitolla oli menossa edellä mainittu Hyvinvoinnin koordinointi -hanke, jossa yhtenä tavoitteena oli julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyön tiivistäminen. Pyykkösen mukaan yhtenä toimenpiteenä oli hyvinvointialan järjestöstrategian laatiminen. Strategian rahoitus järjestyi hankkeen kautta. Järjestöstrategian laatimiseen kului seitsemän ja puoli kuukautta, joista puoli vuotta meni Pyykkösen mukaan kirjoittamiseen ja aineiston keräämiseen. Loput ajasta kului lausuntokierroksen tuloksia odotellessa ja viimeistelytyöissä. (Pyykkönen 2009.)

Pyykkönen näkee Pohjois-Karjalan strategian laatimisen olleen nopea ja tehokas prosessi, jossa hänen mielestään jalkauduttiin kentälle, eli järjestöjen pariin, suhteellisen hyvin. Myös maakuntaliiton aktiivinen rooli auttoi asian eteenpäin viemisessä. Pyykkösen mukaan juuri maakuntaliiton kautta saatiin tehokkaasti yhteys kuntakenttään. Pohjois-Karjalan järjestöstrategia toteutettiin ”alhaalta ylös”. Toisin sanoen ensin kuunneltiin järjestökentän ajatuksia, josta edettiin kuntatoimijoiden ja järjestöjen yhteisiin foorumeihin. (Pyykkönen 2009.)

Pyykkönen kertoi omalta osaltaan aloittaneensa strategian pohjatyön kartoittamalla ja rajaamalla järjestökenttää. Pyykkönen hyödynsi erilaisia lähteitä, pääasiassa internetistä löytyviä järjestöjen koti- ja palvelusivustoja. Pohjatyön jälkeen järjestöjä kutsuttiin seurakunnittain koolle keskustelemaan aiheesta. Kolmannessa vaiheessa tehtiin toinen foorumikierros, johon kutsuttiin kuntatoimijat ja järjestöt keskustelemaan yhdessä järjestöjen ja kuntien yhteistyöstä. Pyykkönen jäsensi foorumien välillä strategian runkoa ja luonnosteli foorumeissa esille tulleita asioita strategian sisälle. Pyykkösen mukaan kaikki tapahtui lomittain ja nopeasti. (Pyykkönen 2009.)

Alkusysäyksen hyvinvointialan järjestöstrategian laatimiselle antoi järjestökentän toimijoiden huoli järjestöjen toimintaympäristön muuttuessa, toimintaresurssien vähetessä sekä järjestötoiminnalle asetettujen vaatimusten kasvaessa. Erityisesti ikärakenteen vinnoutuminen ja väestön vanheneminen, liikenneyhteyksien ongelmat, maaseudun autioituminen ja palvelurakenteen heikkeneminen syrjäseudulla sekä työttömyys ovat hyvinvointialan haasteita. Lisäksi Pohjois-Karjalan maakunnassa on suhteessa korkeammat sairastavuus- ja kuolleisuuslukemat muuhun maahan verrattuna. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 8-10.)

Strategiassa nähtiin tarpeelliseksi kartoittaa maakunnan järjestötoiminnan monimuotoisuutta ja toiminnan mahdollisuuksia. Hyvinvointialan järjestöstrategiassa pyritään konkretisoimaan Pohjois-Karjalan maakuntaohjelman tavoitteita, joita ovat maakunnan kehittäminen eri toimijoiden välisenä kumppanuuteen perustuvana yhteistyönä, asukkaiden yhteisöllisen aktiivisuuden edistäminen sekä moniarvoisuuden, oikeudenmukaisuuden, osallisuuden ja sosiaalisen kehityksen tukeminen. Lisäksi maakuntaohjelman erityisenä painopisteenä on julkisen, yksityisen sekä kolmannen sektorin välisen työnjaon korostaminen. Hyvinvointialan järjestöstrategian aikajänne ulottuu aina vuoteen 2015

sosiaali- ja terveysministeriön Hyvinvointi 2015 ja Terveys 2015 -kehittämissuunnitelmien mukaisesti. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 8.)

Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategian katsotaan jo tässä vaiheessa edistäneen maakunnan sosiaalista kehitystä. Lisäksi strategian toteuttamisella katsotaan olleen myös kulttuurisia vaikutuksia uudenlaisen toimintakulttuurin ja yhteisöllisen ilmapiirin vahvistuessa. Järjestöstrategian uskotaan myös vaikuttavan tulevaisuudessa alueen taloudelliseen kehitykseen. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 45.) Pyykkösen mukaan myös strategiassa mainittuja toimenpiteitä on joltain osin jo viety eteenpäin. Esimerkkinä hän mainitsee Pohjois-Karjalan järjestöasiain neuvottelukunnan, joka kokoaa maakunnan järjestöjä yhteen. Pyykkönen on ymmärtänyt, että järjestöstrategia toimii neuvottelukunnan yhtenä ohjenuorana. (Pyykkönen 2009.)

Laadittu strategia ei kuitenkaan ole tyhjentävä esitys järjestötoiminnan nykytilasta eikä tulevaisuuden mahdollisuuksista Pohjois-Karjalan maakunnassa, vaan järjestöstrategia toimii maakunnallisena keskustelun avaajana kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseksi sekä kuntien ja järjestöjen yhteistyön edistämiseksi. Lisäksi strategia tarjoaa kaikille hyvinvointialan toimijoille tietoa ja toimenpide-ehdotuksia työvälineineen hyvinvoinnin edistämiseksi maakunnassa. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 46.) Pyykkönen (2009) näkee Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategian hyvänä alueellisena katsauksena ja uskoo siitä olevan hyötyä sekä järjestö- että kuntatoimijoille.

3. MENETELMÄLLISET VALINNAT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Olen hyödyntänyt tutkimuksessani sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä monipuolisen aineiston saamiseksi. Monia menetelmiä hyödyntämällä on myös mahdollista laajentaa näkökulmia sekä lisätä tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi & Hurme 2001, 38). Kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusta tarvitaan, kun selvitetään eri asioi-

den välisiä riippuvuuksia, tutkittavissa ilmiöissä tapahtuneita muutoksia, prosentiosuuksiin tai lukumääriin liittyviä kysymyksiä. Vastaavasti kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on auttaa tutkimuskohteen ymmärtämisessä sekä tutkimuskohteen käyttäytymisen ja päätösten syiden selittämisessä. (Heikkilä 2008, 16.)

Hirsjärvi ja Hurme (2001, 39) ovat huomanneet monimenetelmäisessä lähestymistavassa aiemmin mainittujen etujen (aineiston monipuolisuus, näkökulmien laajuus, tutkimuksen luotettavuus) lisäksi vielä yhden edun, joka on näennäisen varmuuden poistuminen. Toisin sanoen toisella menetelmällä voidaan saada erilaisia vastauksia kuin ensimmäisellä menetelmällä. Näin tutkija ei usko löytäneensä jo ”oikeaa” vastausta tutkimukseensa. Asiasta käytetään termiä *perusteettoman varmuuden vähentäminen*.

3.1 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymykseni on kaksiosainen. Selvitän, kokevatko Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöt tarvitsevansa järjestöstrategiaa ja mikäli kokevat tarvitsevansa, millainen strategian tulee olla, jotta se palvelee eritoten Uuden Jyväskylän alueella vaikuttavia sosiaali- ja terveysalan järjestöjä?

Lähdin tutkimuksessani siitä oletuksesta, että Uuden Jyväskylän alueella vaikuttavissa sosiaali- ja terveysalan järjestöissä on tarvetta omalle järjestöstrategialle. Halusin selvittää syitä tarpeen taustalla ja tuoda esiin aiheita, joita strategiassa haluttaisiin mahdollisesti käsittelevän. Tutkimukseni muut aihealueet valikoituivat Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategian pohjalta. Näitä aiheita kuten myös tutkimuskysymystä käsitelään tutkimustulokset -luvussa.

3.2 Tutkimusaineisto ja käytetyt tutkimusmenetelmät

Tutkimusaineistoni koostuu sähköpostikyselyillä kerätystä aineistosta. Päädyin sähköpostikyselyjen tekemiseen, koska tällä tavoin aineiston kerääminen olisi helppoa ja no-

peaa kummallekin osapuolelle. Laadin sähköpostikyselyt Webropol-ohjelman avulla kahdelle eri vastaajajoukolle, jotka muodostettiin Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (STKL) kehittämispäällikkö Anne Astikaisen sähköpostilistoista. Sähköpostikyselyt suoritettiin toukokuussa 2009. Uusin kyselyt vähäisen vastaajamäärän takia syyskuussa 2009. Uusintakyselyt lähetettiin niille, jotka eivät ensimmäisellä kerralla olleet vastanneet sähköpostikyselyihin.

Laadin ensin saateviestin (ks. Liite 1), jonka Astikainen välitti edelleen sähköpostikyselyiden kohderyhmille. Tällä tavoin lähettämäni sähköpostikyselyä olisi vaikeampaa tulkita pelkäksi roskapostiksi. Samalla hain hyväksyntää tulevalle kyselylleni (Kuu-la 2006, 175). Saateviestissä kerroin sähköpostikyselystä, itsestäni ja kyselyn tarkoituksesta. Pari päivää saateviestin jälkeen lähetin varsinaisen sähköpostikyselyn (ks. Liitteet 2 & 3) kohderyhmille vastattavaksi. Vastausaikaa oli kaksi viikkoa. Vaikka minulla oli vastaajat valmiiksi valittuja, annoin vastaajille (Astikaisen luvalla) mahdollisuuden kyselyn välittämiseen jollekin toiselle samaisen järjestön työntekijöistä. Näin ainoastaan siinä tapauksessa, mikäli vastaaja ei voinut itse kyselyyn vastata.

Sähköpostikyselyiden lisäksi tein ryhmähaastattelun kesäkuussa 2009. Laatimani Webropol-kysely (ks. Liite 4) toimi haastattelupohjana. Ennen haastattelua olin sähköpostitse laittanut jokaiselle haastateltavalle linkin laatimaani sähköpostikyselyyn, jotta he olisivat itse haastattelutilanteessa jo perehtyneet aiheeseen. Kävimme yhdessä keskustellen lävitse sekä yhteistyöverkostot että järjestöstrategia -osiot. Käsittelemättä jääneet osiot jätin jokaisen itse täytettäväksi, jonka jälkeen vastaukset tuli postittaa minulle. Päädyimme tähän ratkaisuun ajankäytöllisistä syistä. Haastattelu nauhoitettiin ja litteroitiin, johon olin pyytänyt lupaa jo ennen haastattelua. Luvan saaminen mahdollisti aineiston hyödyntämisen tutkimuksessani.

Sähköpostikyselyiden ja ryhmähaastattelun lisäksi tein kaksi yksilöhaastattelua, joista ensimmäinen tapahtui kasvatusten hyödyntämällä laatimaani Webropol-kyselyä (Liite 4). Lisäksi haastattelin Anne Pyykköstä liittyen Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategiaan ja hänen roolistaan strategian laatimisessa (Liite 5). Keräämäni aineiston lisäksi olen hyödyntänyt alan kirjallisuutta aineiston analysoinnissa.

Niin saateviestissä kuin haastattelutilanteissa toin esille aineiston luottamuksellisen käsittelyn. Halusin sähköpostikyselyihin vastanneiden ja haastateltavien kokevan vastaamisen turvalliseksi, jotta he olisivat vastauksissaan rehellisiä sekä toisivat rohkeasti omia ajatuksiaan julki. Sekä saateviestissä että sähköpostikyselyiden tervehdysviestissä pyrin motivoimaan henkilöitä osallistumaan kyselyyn vetoamalla jokaisen vastauksen tärkeyteen. Lisäksi yhtenä motivaation lähteenä oli palkinto vastaajien kesken.

3.2.1 Sähköpostikyselyt ja vastanneiden taustatiedot

Internetistä löytyy käyttäjäystävällisiä ja kohtuuhintaisia internet-pohjaisia tutkimus- ja tiedonkeruuohjelmia. Ohjelmien avulla käyttäjä saa automaattisesti yhteenvedon kyselyaineiston tuloksista. Näitä valmiita taulukoita ja kuvioita voidaan helposti siirtää Office-ohjelmiin. Tällainen tuote on käyttämäni suomalainen Webropol-ohjelma. (Heikkilä 2008, 70.)

Kysely on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Englanninkielestä juontuva termi survey tarkoittaa aineiston keräämistä standardoidusti (kaikille sama kysymys samalla tavalla). Kerätty aineisto käsitellään yleensä kvantitatiivisesti. Survey-tutkimuksessa kohdehenkilöt/ryhmä muodostavat otoksen tai näytteen tietystä perusjoukosta. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2005, 182–183.) Toisin sanoen perusjoukolla tarkoitetaan tutkittavaa kohderyhmää. Joukko on määriteltävä tarkasti, minkä jälkeen siitä valitaan mahdollisimman edustava otos. Valittu otos ei koskaan vastaa täysin koko perusjoukkoa, vaan vain tietyllä todennäköisyydellä. (Heikkilä 2008, 34.)

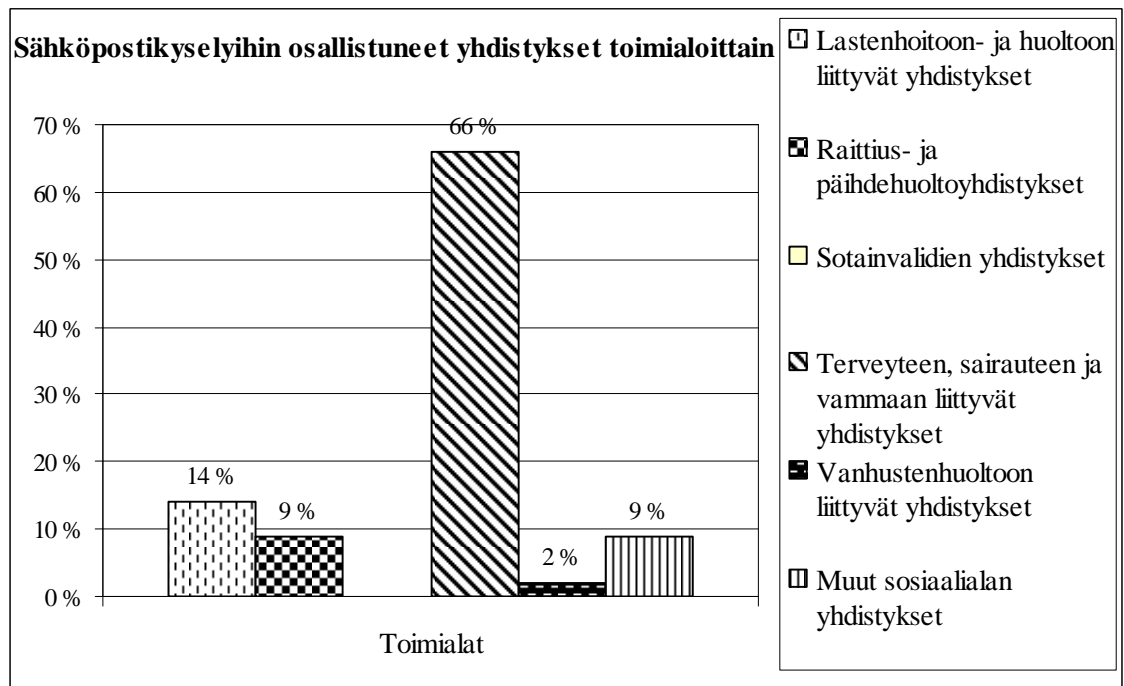
Perusjoukko on mahdollista määritellä yksiselitteisesti. Tosin kaikkia yksiköitä ei välttämättä edes silloin pystytä käytännössä tavoittamaan. (Heikkilä 2008, 34.) Tutkimukseni perusjoukko, eli kohderyhmä muodostui Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöistä. Ensimmäinen vastaajajoukko koostui aluetyöntekijöistä (22) ja toinen paikallisyhdistyksen työntekijöistä (86) Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöistä.

Vastaajajoukon tuli edustaa koko sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kenttää. Tosin vastaanalysointivaiheessa huomasin, että selvästi eniten edustettuna olivat, hyödyntäen

Peltosalmen ja Siisiäisen (2001) luokittelua, terveyteen, sairauteen ja vammaan liittyvät yhdistykset. Seuraavaksi eniten oli lastenhoitoon ja -huoltoon liittyvät yhdistykset ja kolmanneksi muut sosiaalialan yhdistykset. Neljänneksi eniten edustettuna olivat raitti-
us- ja päihdehuoltoon liittyvät yhdistykset ja viidenneksi vanhustenhuoltoon liittyvät yhdistykset. Sotainvalidien yhdistyksiä ei vastaajajoukossa ollut.

Vastaajajoukossa eniten edustetut yhdistykset (ks. Kuvio 1) ovat myös eniten edustettuina (66 % osallistuneista) sähköpostikyselyissä. Sotainvalidien yhdistysten vastaukset puuttuvat, koska vastaajajoukon yksikään yhdistys ei kuulunut kyseiseen toimialaan. Kuviossa 1 ovat edustettuina sekä aluetyöntekijöiden että paikallisyhdistysten työntekijöiden yhdistykset. Muutamista yhdistyksistä vastasi useampi kuin yksi työntekijä, mikä myös osaltaan selittää terveyteen, sairauteen ja vammaan liittyvien yhdistysten yliver-
taisuuden muihin toimialoihin nähden.

Hyödyntämäni sähköpostilistat ovat muodostuneet Astikaisen mukaan niin, että hän on etsinyt osan aluetyöntekijöistä ja loput ovat itse pyytäneet päästä mukaan listoille. Paikallisyhdistysten työntekijöiden sähköpostilistan kokoamisessa on hyödynnetty yhdistysrekisteriä. Listaa on ajan kuluessa täydennetty Astikaisen ja muutamien harjoittelijoiden toimesta. Astikaisen mukaan suurimpana ongelmana on ollut tietojen pitäminen ajan tasalla. Astikainen selvensi myös, miksi terveyteen, sairauteen tai vammaan liittyviä yhdistyksiä on eniten edustettuna. Muista yhdistyksistä on päädytty pitämään erillisiä listoja. Osa näistä yhdistyksistä on lisäksi pyytännyt päästä tutkimuksessa käyttämieni sähköpostilistoille. (Astikainen 2009.)

Kuvio 1. Sähköpostikyselyihin osallistuneet yhdistykset toimialoittain.

Koska minulla oli valmiit sähköpostilistat henkilöistä, oli kyselyiden lähettäminen helppoa. Tosin ongelmiaakin ilmaantui. Lähettämäni sähköposti ei mennyt kaikissa tapauksissa perille asti. Joko sähköpostiosoite oli virheellinen tai poistunut kokonaan käytöstä. Etsinnöistäni huolimatta en aina onnistunut löytämään korvaavaa sähköpostiosoitetta tilalle. Lisäksi vastaajien ehdotuksesta siirsin vastaajia vastaajajoukosta toiseen. Huomasin jälkikäteen unohtaneeni muutaman vastaajan (5) pois vastaajajoukosta. Näiden toimintojen myötä vastaajamäärä hieman karsiutui lähtötilanteesta.

Tiedostin jo kyselyitä laatiessani kyselyiden ajankohdan (toukokuu) olevan järjestöjen kiireisintä aikaa. Kiireisyys näkyi saaduissa vastauksissa. Paikallisyhdistysten työntekijöiden osalta vastausmäärä oli kohtuullinen 20/86. Vastaavasti aluetyöntekijöiden osalta vastausmääräksi jäi 4/22. Vähäisen vastaajamäärän takia päädyin uusimaan kyselyt. Laadin uudet kyselypohjat ja suoritin uusintakyselyt syyskuussa 2009. Kyseinen ajankohta on myös kiireellistä aikaa järjestöissä, joten tästä syystä päädyimme yhdessä Astikaisen kanssa antamaan viikon verran lisävastausaikaa aluetyöntekijöille suuremman vastausmäärän saamiseksi. Uusintakerroksen jälkeen paikallisyhdistysten työntekijöiden vastaajamäärä kasvoi kahdeksallatoista ja aluetyöntekijöiden osalta kahdella. Kaiken kaikkiaan vastaajia oli 44/108 vastaajaehdokkaasta. Lopulliseksi vastausprosentiksi muodostui 41.

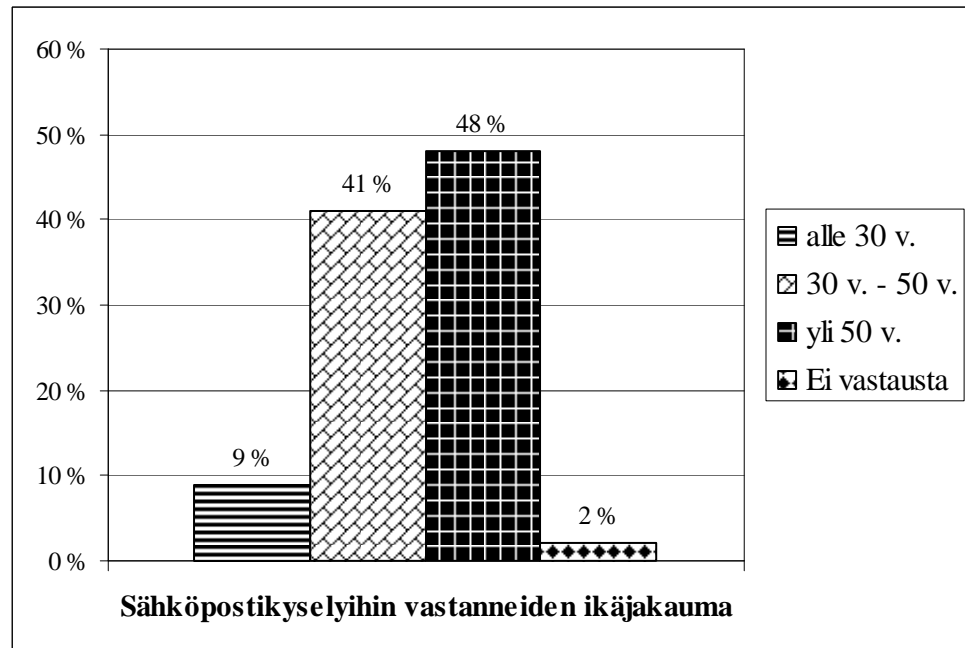

Vähäiseen vastaajamäärään voi olla syynä yhdistyksen toiminnan pienimuotoisuus. Tällöin osa kyselyn sisältämistä kysymyksistä voi tuntua vastaajasta epärelevanteilta. Kynnyks jättää vastaamatta nousee sitä mukaa, mitä enemmän kysely sisältää sellaisia kysymyksiä, jotka eivät liity vastaajan yhdistyksen omaan toimintaan. (Vuorinen, Särkelä, Perälähti, Peltosalmi, Londén 2004, 32.) Saateviestissä (Liite 1) kuitenkin kehoitin kaikkia, myös pienemmän toiminnan omaavia yhdistyksiä vastaamaan kyselyyn niiltä osin kuin mahdollista. Osittain tämän vuoksi luovuin pakollisista vastauksista, eli kaikkiin kysymyksiin ei tarvinnut vastata pystyäkseen osallistumaan kyselyyn. Yhtenä syynä voi myös olla kyselyiden määrä. Salmun (2008, 10) mukaan järjestökentälle kohdistuu suhteellisen paljon erilaisia kyselyitä, joten työntekijät eivät välttämättä jaksaa vastata kaikkiin kyselyihin.

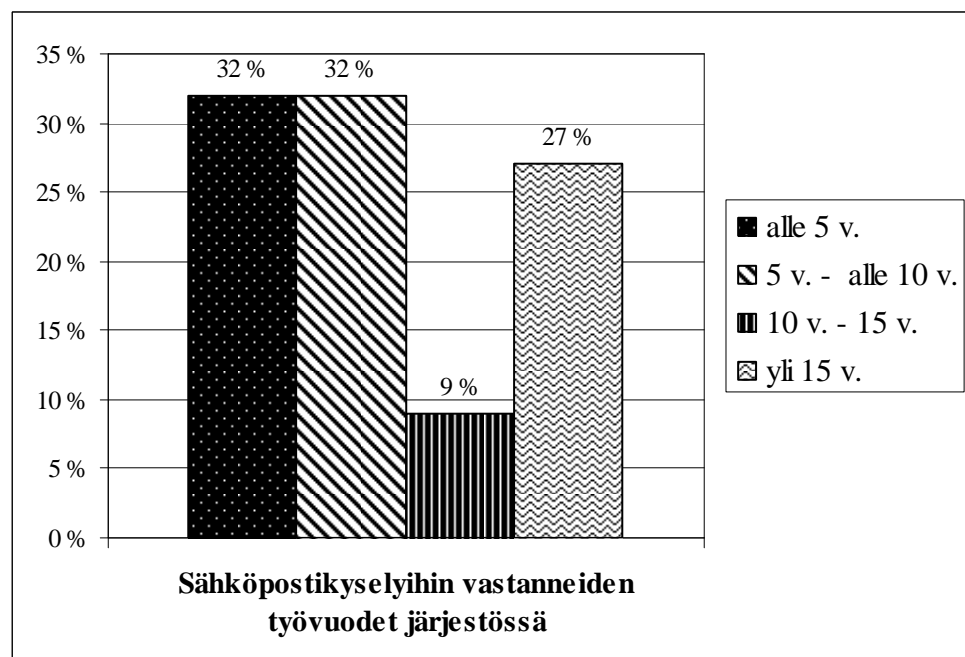
Vuorisen ym. (2004, 32) mukaan myös kyselylomakkeiden laajuus ja vaativuus verottavat vastaajien määrää kaikenkokoisissa ja -tyyppisissä yhdistyksissä. Lisäksi etenkin Jyväskylässä on viime vuosina tehty varsin paljon kyselytutkimuksia yhdistyksistä, mikä on voinut osaltaan vähentää halua osallistua kyselyihin. Uusintakyselyssä ilmoitin aluetyöntekijöille ensin väärän viimeisen vastauspäivämäärän. En osaa sanoa, vaikuttiko tekemäni virhe vastausaktiivisuuteen. Tosin aluetyöntekijöiden työnkuva on liikkuva, eli he ovat vain vähän työpöydän ja sähköpostin äärellä.

Koska aluetyöntekijöiden vastaukset jäivät vähäisiksi, päätin olla vertailematta vastaajajoukkoja keskenään. Liitin aluetyöntekijöiden vastaukset paikallisyhdistysten työntekijöiden vastauksiin, yhdeksi vastaajajoukoksi. Tutkimuksessani vertailen kyseisen vastaajajoukon vastauksia ryhmähaastattelun kautta saatuihin vastauksiin.

Sähköpostikyselyihin vastanneista 36 % oli miehiä ja naisia 64 %. Kaikkien kyselyn saaneiden sukupuolijakaumaa on vaikeaa määrittää, koska monessa tapauksessa kyselyt lähetettiin järjestöille eikä yksittäisille henkilöille. Kuviossa 2 on selvitelty vastaajien ikäjakaumaa.

Kuvio 2. Sähköpostikyselyihin vastanneiden ikäjakauma.

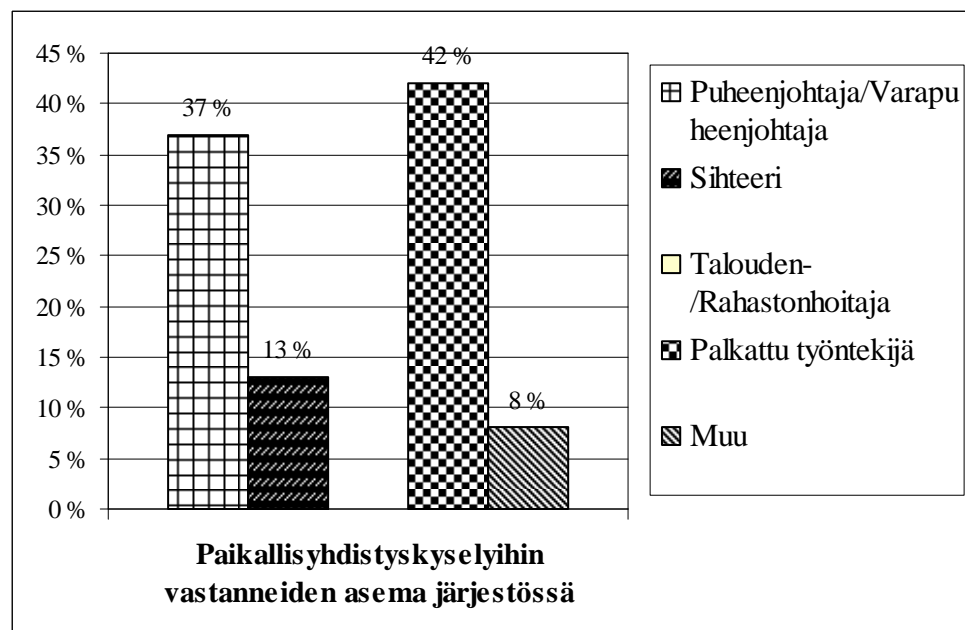

Kuvio 3. Sähköpostikyselyihin vastanneiden työvuodet järjestössä.

Sähköpostikyselyihin vastanneiden suurin ikäryhmä oli yli 50-vuotiaat (48 % vastanneista) (ks. Kuvio 2). Tämä ei ole yllättävää, kun tulosta vertaa kuvioon 3, jossa on eritelty vastaajien työvuodet järjestöissä. Yli 15 vuotta samassa järjestössä työskennelleitä on suhteellisen paljon (27 % vastanneista). Vaikka alle 30-vuotiaita on vähemmän kuin muita ikäryhmiä, niin alle viisi vuotta järjestön toiminnassa olleita oli 32 % vastanneis-

ta. Tämä voi selittyä sillä, että nykyään myös vanhemmat järjestöyöntekijät vaihtavat herkemmin järjestöstä toiseen kuin pysyvät samassa järjestössä vuosi toisensa jälkeen.

Alun perin vastaajiksi tavoiteltiin henkilöitä, joilla olisi selkeä kokonaiskuva järjestönsä tilanteesta. Kuviossa 4 on esitetty ainoastaan paikallisyhdistyskyselyiden kautta saatuja vastauksia. Eniten edustettuina ovat palkatut työntekijät (42 % vastanneista) (ks. Kuvio 4). Puheenjohtajia/varapuheenjohtajia on 37 % ja sihteereitä 13 % vastanneista. Jäljelle jääneet 8 % kuuluvat luokkaan Muu, johon lukeutuu toiminnanjohtajia tai hallituksen jäseniä. Talouden-/rahastonhoitajia ei ollut yhtään. Kyseisen ryhmän puuttuminen saattaa näkyä resurssikysymyksissä yksityiskohtaisen tiedon puuttumisena.

Kuvio 4. Paikallisyhdistyskyselyihin vastanneiden asema järjestössä.

3.2.2 Ryhmä- ja yksilöhaastattelut ja haastateltavien taustatiedot

Haastattelun tavoitteena on selvittää toisen ihmisen ajatuksia jostain valitusta aiheesta. Haastattelua voidaan pitää eräänlaisena keskusteluna, tosin normaaliin keskusteluun verrattuna haastattelutilanne tapahtuu tutkijan aloitteesta. Tutkija myös johdattelee haastateltavan aiheeseen. Kuitenkin molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa, mikä tekee haastattelusta myös vuorovaikutustilanteen. (Eskola & Suoranta 2008, 85.)

Lomakehaastattelu, eli strukturoitu haastattelu on yksi haastattelutyyppeistä. Haastattelu tapahtuu lomaketta tai kyselyä apuna käyttäen. Tosin ryhmähaastattelussa emme edenneet niin loogisesti kuin strukturoidussa haastattelussa on yleensä tapana. Päädyimme tähän ajankäytöllisistä syistä. Tavallaan ryhmähaastattelu tehtiin osittain teemahaastattelun hengessä, mikä on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2005, 196–197.)

Hyödynsin tutkimuksessani sekä ryhmähaastattelua että yksilöhaastattelua menetelminä. Ryhmähaastattelun avulla saadaan tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa, mikä tekee siitä tehokkaan tiedonkeruun muodon. Siitä huolimatta ryhmässä ei ole välttämättä hyvä haastatella kahta tai kolmea henkilöä enempää. Näin siksi, että haastatteluja äänittäessä haastateltavien äänet saattavat sekoittua toisiinsa, mikä tekee nauhan kuuntelusta haasteellisemmän. (Hirsjärvi ym. 2005, 200.) Minulla oli seitsemän henkilöä haastateltavana. Ratkaisin edellä mainitun ongelman pyytämällä vastaajia kertomaan aina aluksi kuka vastaa ja vasta sitten antamaan varsinaisen vastauksensa. Nauhaa kuunnellessa ja litteroidessa tiesin, kuka on vastausvuorossa.

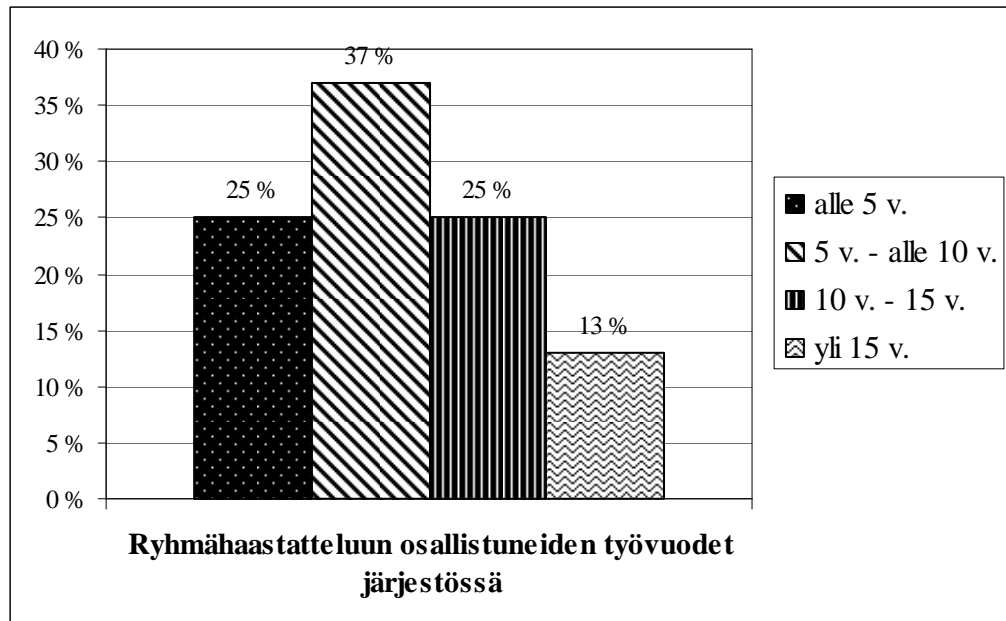
Järjestin Astikaisen kanssa ryhmähaastattelun Järjestörukkanen-nimiselle kokoukselle, johon kuuluvat henkilöt edustavat melko kattavasti sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kenttää. Järjestörukkasessa on aluetyöntekijöitä tai sellaiseksi luokiteltavia kolme, hanketyöntekijöitä kolme, yksi kaupungin työntekijä, yksi vanhusasiavaltuutettu sekä yksi yhdistyksen jäsen (Astikainen 2009). Ryhmähaastatteluun kutsuttiin lisäksi kaksi Järjestörukkasen ulkopuolista henkilöä täydentämään sosiaali- ja terveysalan järjestöjen edustusta. Kaikki Järjestörukkaseen kuuluvat henkilöt eivät päässeet paikalle, mutta täydennystä sain haastatteleamalla jälkikäteen yhtä kyseiseen kokoukseen kuuluvaa henkilöä. Yhteensä haastattelin kahdeksaa henkilöä, joista kuusi kuuluu alkuperäiseen Järjestörukkaseen. Ryhmähaastattelu haluttiin tehdä, koska ajateltiin sen tuovan aineistoon monipuolisempaa ja syvempää näkemystä.

Yksilöhaastattelussa kävin haastateltavan kanssa läpi Webropol-kyselyä (Liite 4). Haastateltavan pyynnöstä en nauhoittanut haastattelua, vaan kirjoitin avoimia vastauksia auki haastattelun aikana. Tästä syystä oleellista aineistoa on voinut jäädä ylöskirjaamatta. Tutkimusetiikkaa on kuitenkin noudatettava, sillä haastateltavalla on oikeus päättää,

nauhoitetaanko haastattelu vai ei. Olen liittänyt haastateltavan vastaukset ryhmähaastattelun kautta saatuihin vastauksiin, koska henkilö kuuluu Järjestörukkasen alkuperäiseen kokoonpanoon ja hän oli ryhmähaastattelun ajankohtana estynyt tulemasta paikalle.

Toinen yksilöhaastattelu tapahtui sähköpostin välityksellä. Lähetin henkilölle muutamman kysymyksen vastattavaksi (Liite 5). Päädyin tähän ratkaisuun käytännöllisistä syistä. Haastattelemani henkilö asuu toisella paikkakunnalla ja hän vaikutti kiireiseltä ihmiseltä. Sähköpostitse välitettyihin kysymyksiin on helppo vastata itselle sopivampana aikana. Halusin haastatella kyseistä henkilöä, koska uskoin hänen tuovan lisätietoa tutkimukseni aiheisiin.

Ryhmähaastatteluun osallistuneiden keski-ikä oli hieman päälle 49 vuotta. Naisia oli 87 % ja miehiä 13 % ryhmähaastatteluun osallistuneista. Ryhmähaastatteluun osallistuneista 37 % on työskennellyt samassa järjestössä 5 - alle 10 vuotta (ks. Kuvio 5). Osallistuneista 25 % on työskennellyt yli 10 vuotta samassa järjestössä. Alle 5 vuotta työskennelleitä oli 25 % osallistuneista. Tuloksista voinee tehdä sen päätelmän, että osallistuneilla on hyvä näkemys järjestönsä nykyisestä tilasta. Paikallisyhdistyksille suunnatussa sähköpostikyselyssä oli etukäteen eritelty vastaajien asema järjestössä (Kuvio 4). Olin epähuomiossa tehnyt kyseisestä kohdasta avoimen kysymyksen ryhmähaastatteluun osallistuneille. Haastatteluun osallistui aluejohtaja, hallituksen varajäsen, järjestökoordinaattori, projektisuunnittelija, sihteeri, toiminnanjohtaja, toiminnanohjaaja sekä vanhusasiavaltuutettu.

Kuvio 5. Ryhmähaastatteluun osallistuneiden työvuodet järjestössä.

3.3 Tutkimusaineiston analysointi

Sekä sähköpostikyselyiden että ryhmähaastattelujen (litteroituna 15 liuskaa) vastauksista kertyi suhteellisen monipuolisesti aineistoa. Olen tehnyt kaikista aineistoista yhteenvedon, jossa ei kerrota, kuka vastaajista on vastannut mitään. Päädyin tähän ratkaisuun anonymiteetin vuoksi. Tutkimustulokset-luvussa vertailen kaikkia sähköpostikyselyiden kautta saatuja vastauksia (n = 44) ryhmähaastattelun kautta saatuihin vastauksiin (n = 8), eli kummassakin vastaajajoukossa huomioin kaikki vastaajat.

Kaikissa yhteyksissä, paitsi sähköpostitse käydyssä yksilöhaastattelussa, olen hyödyntänyt Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveystieteiden järjestöille laatimaani Webropol-kyselyä. Kyselyn alussa kysyttiin vastaajan taustatietoja (sukupuolta, ikää, työvuosia, ammattia sekä paikallisyhdistysten työntekijöiden kohdalla heidän asemaansa järjestössä) sekä järjestön taustatietoja (nimeä, perustamisvuotta, jäsenmäärää sekä osoitetietoja mahdollisia yhteydenottoja varten).

Toisessa osiossa (Kansalaisjärjestötoiminta Uudessa Jyväskylässä) kysyttiin järjestön toiminta-alueesta, kuntaliitoksen mahdollisista vaikutuksista järjestötoimintaan sekä

palkattujen ja vapaaehtoisten työntekijöiden määrästä. Kolmannessa osiossa (Toimintaedellytykset Uuden Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan järjestöissä) kysyttiin järjestön rahoituksesta, resurssien riittävyydestä, järjestön ongelmista/haasteista sekä järjestön toiveista edellä mainittuihin aiheisiin liittyen. Neljännessä osiossa (Yhteistyöverkostot Uuden Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan järjestöissä) kysyttiin järjestön yhteistyökuvioista muiden järjestöjen, julkisten toimijoiden (kaupunki, kunta) ja monitoimijaisen (seurakunnat, säätiöt, yritykset) verkoston suhteen. Mikäli yhteistyötä oli, pyydettiin kertomaan millaisesta yhteistyöstä oli kysymys antamalla esimerkkejä. Toisaalta, jos yhteistyötä ei ollut, pyydettiin järjestöjä kertomaan yhteistyötoiveistaan. Lisäksi kysyttiin, millaisia haasteita järjestö on kohdannut yhteistyöverkostojensa suhteen.

Viidennessä, eli viimeisessä osiossa (Järjestöstrategia Uuden Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan järjestöille) kerrottiin ensin lyhyesti Pohjois-Karjalan maakunnassa laaditusta järjestöstrategiasta, jonka jälkeen kysyttiin, kokeeko vastaajan järjestö tarvitsevansa vastaavanlaista järjestöstrategiaa Uudessa Jyväskylässä ja vastaajia pyydettiin perustelemaan vastauksensa. Vastaajat saivat myös kertoa tai kysyä, jos jokin aiheeseen liittyvä asia oli jäänyt kertomatta tai kysymättä.

Sähköpostikyselyssä oli sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Uskoin, että kummatkin kysymysmuodot monipuolistivat aineistoa, mutta avoimia kysymyksiä laitoin vasta harkinnan jälkeen. Näin siksi, että avoimia vastauksia on vaikea työstää ja luokitella. Jälkikäteen ajatellen osa esitetyistä kysymyksistä oli turhia (ammatti, jäsenmäärä sekä palkattujen ja vapaaehtoistyöntekijöiden määrä), sillä joko niitä oli vaikea luokitella tai tiedoilla ei ollut tutkimuksen tulosten kannalta oleellista merkitystä. Kysymyksistäni kaikki muut, paitsi järjestöstrategiaan liittyvät kysymykset, olivat melko yleisellä tasolla liikkuvia. Tällä tavoin sain yleiskuvaa Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöistä, mikä oli tarkoituskin.

Sähköpostikyselyn aineiston analysointi tapahtui Webropolista saatujen peruseräraporttien pohjalta. Ryhmähaastattelun analysointi on tapahtunut pääasiassa laatimani yhteenvedon pohjalta. Monivalintakysymykset ovat määrällistä ja avoimet kysymykset laadullista aineistoa. Analysoin esittämäni kysymykset tutkimuskysymyksittäin, mikä samalla mahdollistaa vastaajajoukkojen vertailun tutkimustulosten kannalta mielekkäissä kohdissa. Olen hyödyntänyt kirjallisuutta tulosten tukena, sillä kirjallisuus tuo lisää katta-

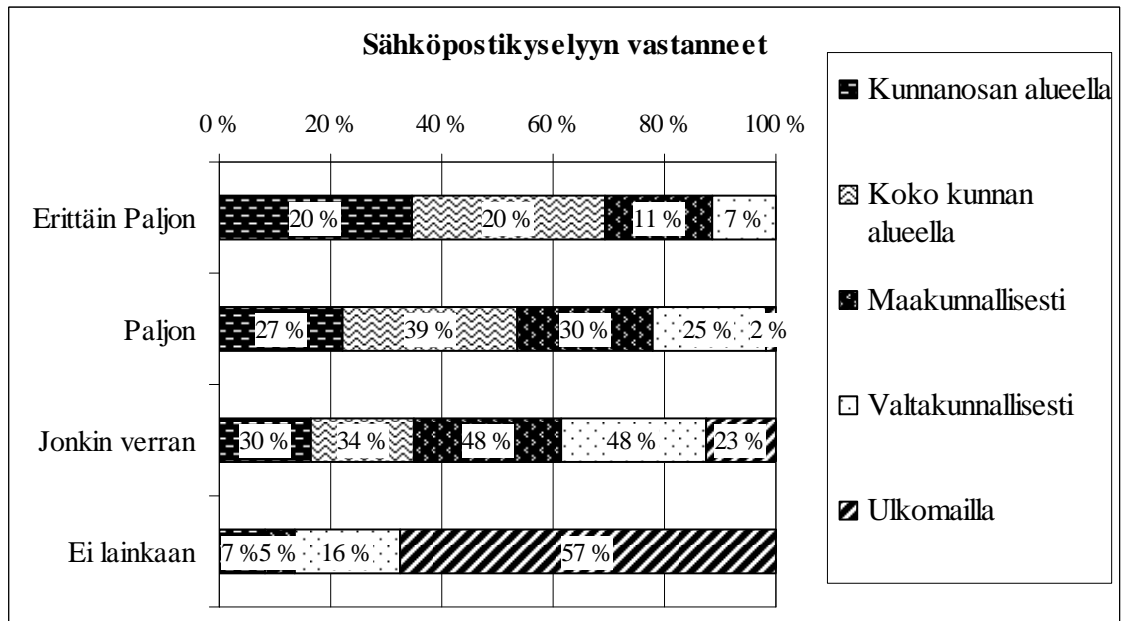
vuutta ja monipuolisuutta aineiston tulkitsemiseen. Lisäksi olen ottanut suoria lainauksia vastaajilta tulosten täydentämiseksi.

4. TUTKIMUSTULOKSET

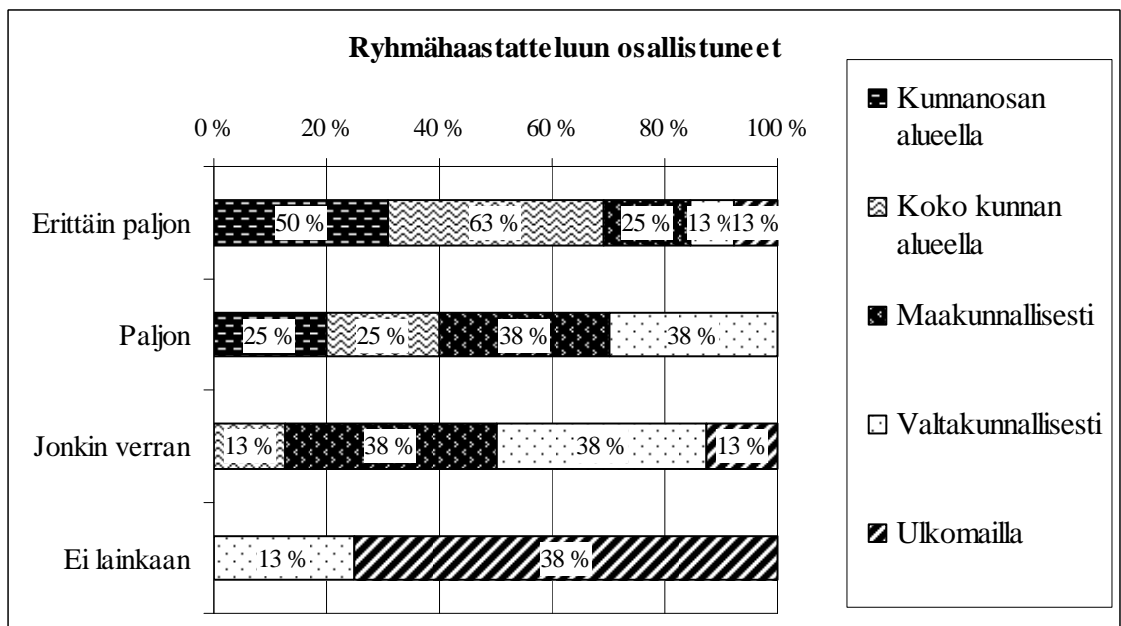
Luvussa esitellään sähköpostikyselyihin vastanneiden ja ryhmähaastatteluun osallistuneiden vastauksia. Olen käsitellyt tuloksia kolmessa eri aihealueessa, eli Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaedellytykset, yhteistyöverkostot sekä järjestöstrategia. Seuraavissa kuvioissa on huomioitava, että sähköpostikyselyihin vastanneet ja ryhmähaastatteluun osallistuneet eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin eivätkä monivalintakysymysten kaikkiin kohtiin. Tosin mikään kysymys ei erityisesti karsinut vastaajia. Kuvioihin on merkitty vastanneiden määrät. Lisäksi on huomioitava, että muutamissa kysymyksissä vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon.

Edellä mainittujen aihealueiden lisäksi selvitin, millä alueilla vastaajien järjestöt toimivat. Kuviot 6 ja 7 selventävät järjestöjen toimialueita. Sähköpostikyselyihin vastanneista (ks. Kuvio 6) lähes kaikilla (93 %) on toimintaa koko kunnan alueella. Suurimmalla osalla (77 % vastanneista) järjestöistä on toimintaa jonkin tietyn kunnanosan alueella. Enemmistö järjestöistä (89 % vastanneista) toimii myös maakunnallisesti ja 80 % vastanneista toimii valtakunnallisesti. Ulkomailta toimivia järjestöjä on neljännes (25 % vastanneista) ja vain Suomessa toimivia vastaavasti yli puolet (57 % vastanneista).

Kuvio 6. Kysymys 1. Missä määrin järjestö toimii seuraavilla alueilla? (n = 44)

Kuvio 7. Kysymys 1. Missä määrin järjestö toimii seuraavilla alueilla? (n = 8)

Ryhmähaastatteluun osallistuneista (ks. Kuvio 7) enemmistöllä (75 %) on erittäin paljon tai paljon toimintaa jonkin tietyn kunnanosan alueella. Kaikilla järjestöillä on toimintaa koko kunnan alueella. Kaikki järjestöt toimivat myös maakunnallisesti ja 89 % toimii lisäksi valtakunnallisesti. Ulkomailta toimivia järjestöjä on hieman yli neljännes (26 %) ja vain Suomessa toimivia järjestöjä on vastaavasti alle puolet (38 %).

Lisäksi selvitin tutkimuksessa kunta- ja palvelurakenneuudistuksen, eli Paras-hankkeen vaikutuksia järjestöjen toimintaan. Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan kuntaliitos oli yksi 32 kuntaliitoksesta vuoden 2009 alussa (mukana lähes sata kuntaa). Paras-hankkeen tarkoituksena on vahvistaa kunta- ja palvelurakennetta kehittämällä palvelujen tuotantotapoja ja organisointia sekä uudistamalla kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmiä ja tarkistamalla kuntien ja valtion välistä tehtäväjako. (Peltosalmi, Vuorinen ja Särkelä 2008, 16.)

Sähköpostikyselyihin vastanneista 20 % ilmoitti kuntaliitoksen vaikuttaneen järjestön toimintaan. Suurin osa (80 % vastanneista) ei nähnyt kuntaliitoksella olleen vaikutusta järjestön toimintaan. Esille nousi rahoituspohjan kaventuminen sekä avustusten saamisen vaikeutuminen, mikä näkyy muun muassa käsittelyn pitkittymisenä. Toiminta-alueet ovat laajentuneet esimerkiksi palvelutoiminnan osalta sekä työntekijöiden tehtäväkuvat ovat kokeneet muutoksia. Ryhmähaastatteluun osallistuneista 87 % ilmoitti kuntaliitoksen vaikuttaneen järjestön toimintaan. 13 % ryhmähaastatteluun osallistuneista ei nähnyt kuntaliitoksen vaikuttaneen järjestön toimintaan. Kuntaliitoksen myötä toiminta-alueet ovat kasvaneet ja vastaavasti toiminta-avustukset vähentyneet osassa järjestöistä. Tapahtuneet muutokset ovat pääosin vaikuttaneet järjestön toimintaan negatiivisesti.

Sähköpostikyselyihin vastanneiden ja ryhmähaastatteluun osallistuneiden vastaukset erosivat huomattavasti toisistaan. Tässä yhteydessä on huomioitava, että kuntaliitoksesta oli kulunut vasta puoli vuotta ja uusien käytäntöjen oppiminen vie oman aikansa. Lisäksi kaikki tapahtuneet muutokset eivät välttämättä näy vielä käytännössä. On huomioitava myös se, että kuntaliitos nähtiin enemmänkin negatiivisena asiana. Uudet muutokset tuovat monesti lisätyötä työntekijöiden arkeen. Tilanteen kehittymistä on tärkeää seurata tulevaisuudessa. Kunta- ja palvelurakenteen muutoksella pitäisi olla järjestöjen toimintaa vahvistava vaikutus pitkällä tähtäimellä.

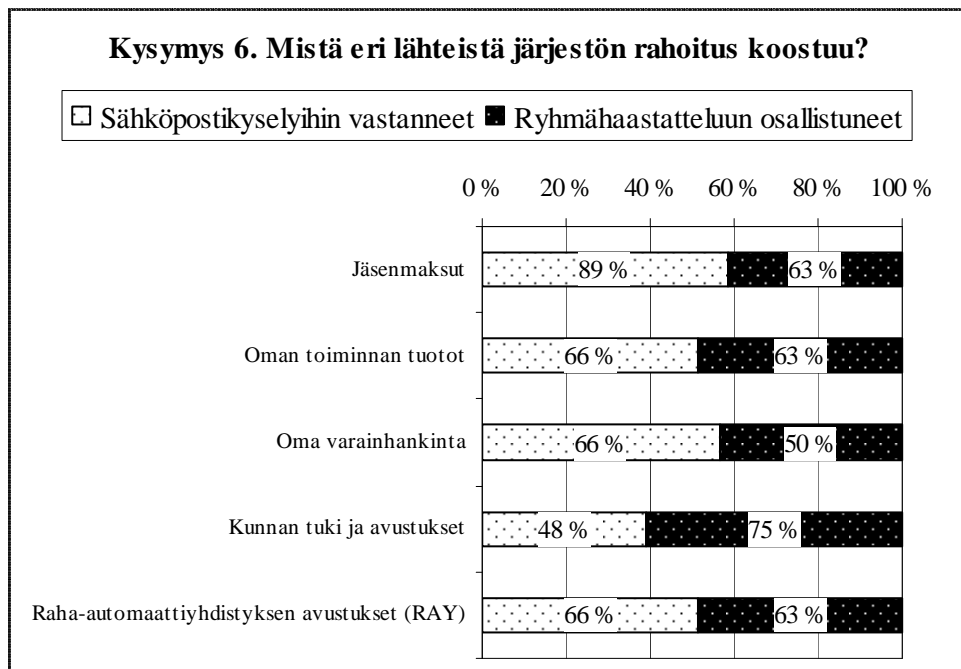
Peltosalmen ym. (2008, 18) mukaan järjestöjen on otettava aktiivinen rooli, jotta yhteistyö kuntien kanssa rakentuisi mahdollisimman hyväksi ja toimivaksi kunta- ja palvelurakenneuudistuksessa. Tosin Astikaisen (2009) näkee yhteistyön edellyttävän avointa, molemminpuolista kumppanuutta sekä yhteistä visiota, jota kohti edetään sitoutuneesti. Peltosalmen ym. (2008, 18) mukaan myös järjestöjen välinen yhteistyö on tarpeen.

Muutamilla alueilla on jo työstetty järjestöjen osaamista sekä palveluiden ja tuen asettumista osaksi uutta palvelurakennetta. Yhtenä riskinä on järjestöjen roolin unohtaminen osallisuuden rakentajina sekä ehkäisevän työn toteuttajina. Siten järjestöjen haasteena on kehittää itse ehkäisevän toiminnan toimintatapoja ja toimivia yhteistyömalleja kuntien kanssa sekä kriittisen arvioijan roolia. Haasteiden ratkaiseminen edellyttää tiivistä paikallista ja alueellista yhteistyötä, jota tulee koordinoida nykyistä paremmin.

4.1 Toimintaedellytykset Uuden Jyväskylän sosiaali- ja terveystalouden järjestöissä

4.1.1 Järjestöjen resurssit

Jäsenmaksu on monen järjestön perustuloa. Kyseisen maksun maksavat järjestön jäsenet. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 27.) Kuvio 8 esittää järjestöjen eri rahoituslähteitä. Vastaajat saivat valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuvio 8. Kysymys 6. Mistä eri lähteistä järjestön rahoitus koostuu? (n = 44/8)

Sähköpostikyselyihin vastanneista (89 %) ja ryhmähaastatteluun osallistuneista (63 %) ilmoittaa jäsenmaksun järjestön yhtenä rahoituslähteenä (ks. Kuvio 8). Oman toiminnan tuotto on rahoituslähteenä 66 % sähköpostikyselyihin vastanneiden ja 63 % ryhmähaastatteluun osallistuneiden järjestöissä. Oma varainhankinta on käytössä 66 % sähköpostikyselyyn vastanneiden ja 50 % ryhmähaastatteluun osallistuneiden järjestöissä.

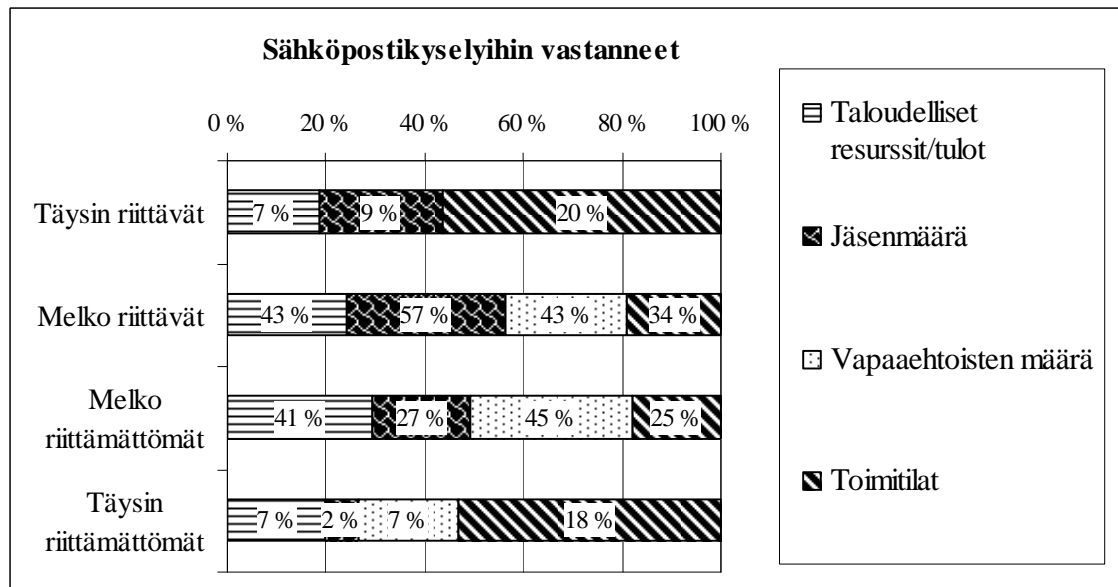
Kunnat ovat myös yksi rahoituslähteistä. Ne tukevat järjestöjen toimintaa antamalla toimitiloja ja/tai muita aineellisia resursseja joko ilmaiseksi tai alennettuun hintaan. Lisäksi kunnat tukevat järjestöjen toimintaa yleis- tai kohdeavustuksin. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 27.) Kuntien tukia ja avustuksia rahoituslähteenä käyttävät 48 % sähköpostikyselyihin vastanneiden ja 75 % ryhmähaastatteluun osallistuneiden järjestöt (Kuvio 8). Ero on suhteellisen suuri. Syynä voi olla yksinkertaisesti se, että järjestöjen muut rahoituslähteet kattavat riittävän toiminnan ja kunnan tukea ei tarvita. Yhtenä mahdollisuutena on myös, että kunnat eivät pysty tukemaan kaikkia järjestöjä. Astikaisen (2009) mukaan vastauksiin on saattanut vaikuttaa sekin, miten kunnan avustus mielletään. Kunnat ostavat joiltakin järjestöiltä toimintaa, mutta kyseessä ei ole tällöin toiminta-avustus. Sähköpostikyselyihin vastanneista 66 % ja ryhmähaastatteluun osallistuneista 63 % ilmoittaa Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) avustuksen yhtenä järjestön rahoituslähteenä.

Muita järjestöjen rahoituslähteitä ovat:

- Euroopan unioni (EU)
- valtio (ministeriöt, Kela, Lääninhallitus, OK-opintokeskus)
- muut julkiset tahot (srk, Jyväskylän kaupunki, Keski-Suomen Sairaanhoidopiiri)
- säätiöt
- järjestöt
- yritykset
- hankkeet (Euroopan sosiaalirahasto (ESR))
- työvoimapoliittiset avustukset (Työ- ja elinkeinokeskus (TE))
- yksittäiset lahjoitukset (testamentti)

Selvitin tutkimuksessa myös järjestöjen resurssien riittävyyttä (ks. Kuviot 9 ja 10). Vastaaajien tuli valita sopivin neljästä vaihtoehdosta. Sähköpostikyselyihin vastanneista (Kuvio 9) enemmistö (43 %) kokee taloudelliset resurssit melko riittäviksi, tosin lähes

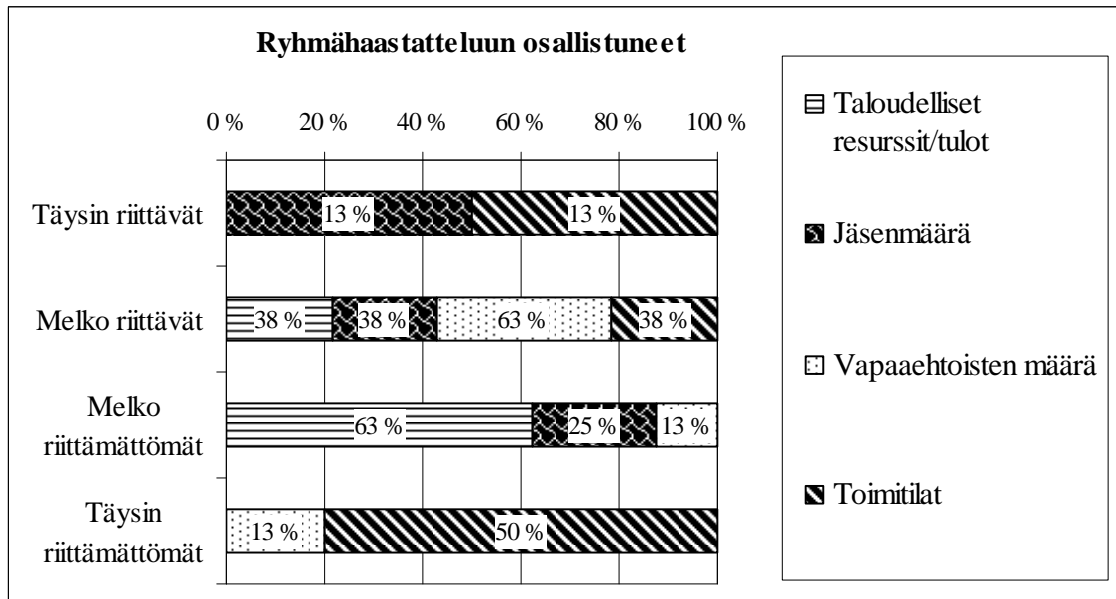
yhtä moni (41 % vastanneista) kokee resurssit melko riittämättömiksi. Jäsenmäärä koetaan enemmistön (57 %) mukaan melko riittäväksi. Vapaaehtoisten määrä on enemmistön (45 %) mukaan melko riittämätön, tosin 43 % vastanneista kokee nykyisen määrän melko riittäväksi. Enemmistö (34 % vastanneista) koki nykyiset toimitilat melko riittäväksi. Toisaalta toimitilat aiheuttivat eniten tyytymättömyyttä, sillä 18 % vastanneista koki nykyiset toimitilat täysin riittämättömiksi.

Kuvio 9. Kysymys 8. Miten koette järjestön resurssien riittävyyden? (n = 43)

Ryhmähaastatteluun osallistuneista suurin osa (63 %) piti taloudellisia resursseja melko riittämättöminä (Kuvio 10). Jäsenmäärä (38 %) ja vapaaehtoisten määrä (63 %) koetaan enemmistön mukaan melko riittäväksi. 50 % osallistuneista koki toimitilat täysin riittämättömiksi ja 38 % melko riittäviksi.

Toimitilat aiheuttivat eniten tyytymättömyyttä kummassakin vastaajajoukossa. Etenkin toimitilojen huono kunto on yhtenä huolenaiheena. Lisäksi tilojen käytännöllisyys ei monessa tapauksessa vastaa järjestöjen tarpeita. Tähän yhtenä syynä on järjestöjen toiminnan ammattimaistuminen. Esimerkiksi palkatut työntekijät tarvitsevat toimivat ja pysyvät työskentelytilat. Kalliit toimitilat aiheuttavat myös tyytymättömyyttä. Vastauksista nousi lisäksi esille se, että järjestöt toivovat kasvavissa määrin kuntien määrittävän järjestöille uusia parempia toimitiloja.

Kuvio 10. Kysymys 8. Miten koette järjestön resurssien riittävyyden? (n = 8)

Kansan Uutisten (2009) kotisivuilla todetaan, että Jyväskylästä ei tahdo löytyä järjestöille toimitiloja. Asiaan on haettu ratkaisua jo vuodesta 2004 lähtien. Jyväskylässä oli menossa Kansalaistoiminnan keskus -hanke ja toiveena oli siirtää Kumppanuustalolla oleva keskus Kelan entisiin tiloihin, sillä Kumppanuustalo ei sovellu sisäongelmien vuoksi kansalaistoiminnan keskuksiksi. Kaikkiaan 16 järjestöä (mukana muuan muassa merkittäviä vammaisjärjestöjä) vetosivat Jyväskylän kaupunkiin, jottei kaupunki tavoittelisi tiloja omaan käyttöönsä. Keski-suomalaisen (11.11.) mukaan tilojen nykyinen omistaja, Rakennustoimisto Alonen Oy, päätti vuokrata tilat kaupungin Tilapalvelulle. Tiloihin tulee uusi Jyväskylän pääasiasia-asema. (Salminen 2009, 7.)

Päätöksen seurauksena järjestöt joutuvat laatimaan uudet suunnitelmat. Myös Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) kanssa on neuvoteltava uuden rahoitushakemuksen laatimisesta. Yksi järjestöistä on Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry. Järjestön toiminnanjohtaja Antero Mikonranta epäilee, ettei vastaavanlaisia tiloja löydy Jyväskylästä. (Salminen 2009, 7.) Nähtäväksi jää, onko tehdyllä päätöksellä vaikutusta Jyväskylän imagoon kansalaistoiminnan tukijana ja kansalaisjärjestöjen yhteistyökumppanina (Kansan Uutiset 2009).

4.1.2 Järjestöjen haasteet

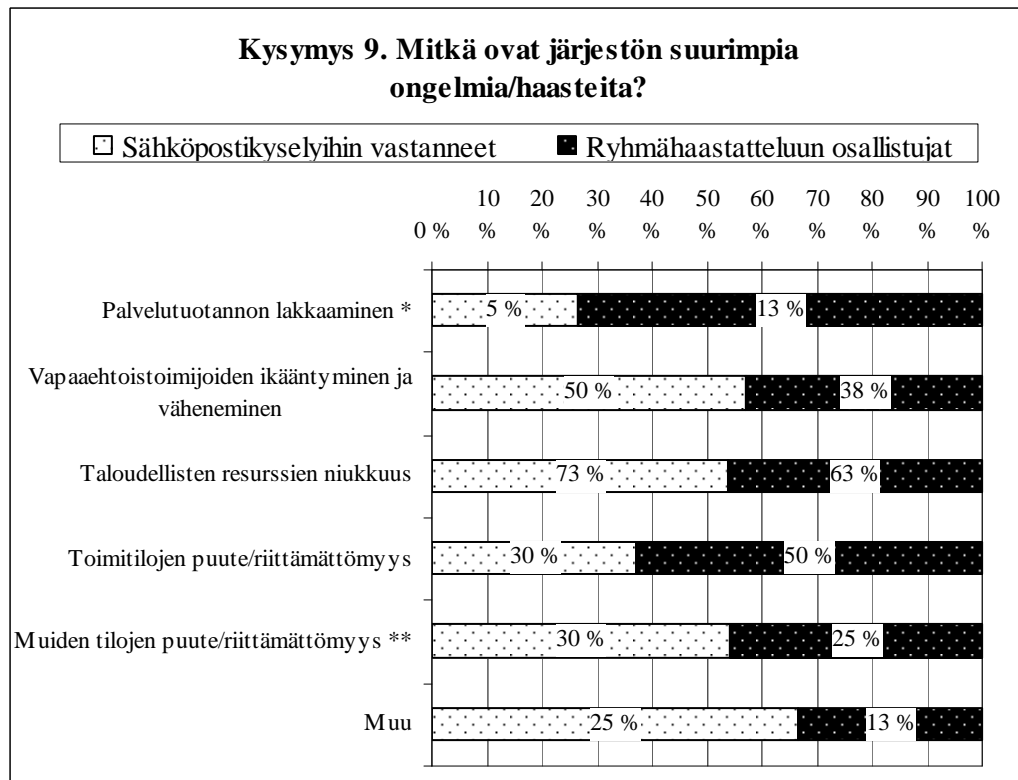
Lisäksi selvitin tutkimuksessa järjestöjen suurimpia ongelmia ja haasteita (ks. Kuvio 11). Vastaajat saivat valita useampia vaihtoehtoja. Suurimmaksi haasteeksi sekä sähköpostikyselyihin vastanneilla (73 %) että ryhmähaastatteluun osallistuneilla (63 %) nousi taloudellisten resurssien niukkuus (Kuvio 11). Sähköpostikyselyihin vastanneiden (50 %) toiseksi suurimpana haasteena nähtiin vapaaehtoistoimijoiden ikääntyminen ja väheneminen. Vastaavasti ryhmähaastatteluun osallistuneiden (50 %) haasteena koettiin toimitilojen puute tai riittämättömyys. Sähköpostikyselyihin vastanneiden (yhteensä 60 % vastanneista) kolmanneksi suurimpana haasteena koettiin toimitilojen tai muiden tilojen puute tai riittämättömyys, kun taas ryhmähaastatteluun osallistuneiden (38 %) kolmanneksi suurimpana haasteena nähtiin vapaaehtoistoimijoiden ikääntyminen ja väheneminen.

Huomioitavaa on, ettei kumpikaan vastaajajoukko nähnyt suurena haasteena palvelujen tuotannon lakkaamista ja palvelujen tuottamisen siirtymistä yksityisille yrittäjille. Suurimmaksi haasteeksi kummallakin vastaajajoukolla nousi taloudellisten resurssien niukkuus. Tulos ei ole yllättävä, sillä tällä hetkellä sosiaali- ja terveysjärjestöissä toimitaan kiristyvän talouden reunaehdoilla. Etenkin Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) tulevaisuuden asema huolettaa järjestöjä, koska kansalaisjärjestötoiminta on pitkälti yhdistyksen rahoituksen varassa. Siten Raha-automaattiyhdistyksen monopoliaseman turvaaminen on sosiaali- ja terveysjärjestökentän säilymisen elinehto. (Peltosalmi ym. 2008, 138–139.)

*/** -merkityt kohdat kokonaisuudessaan:

* = Palvelutuotannon lakkaaminen ja palvelujen tuottamisen siirtäminen yksityisille yrittäjille.

** = Muiden tilojen (esim. kokoontumistilat) puute tai riittämättömyys.

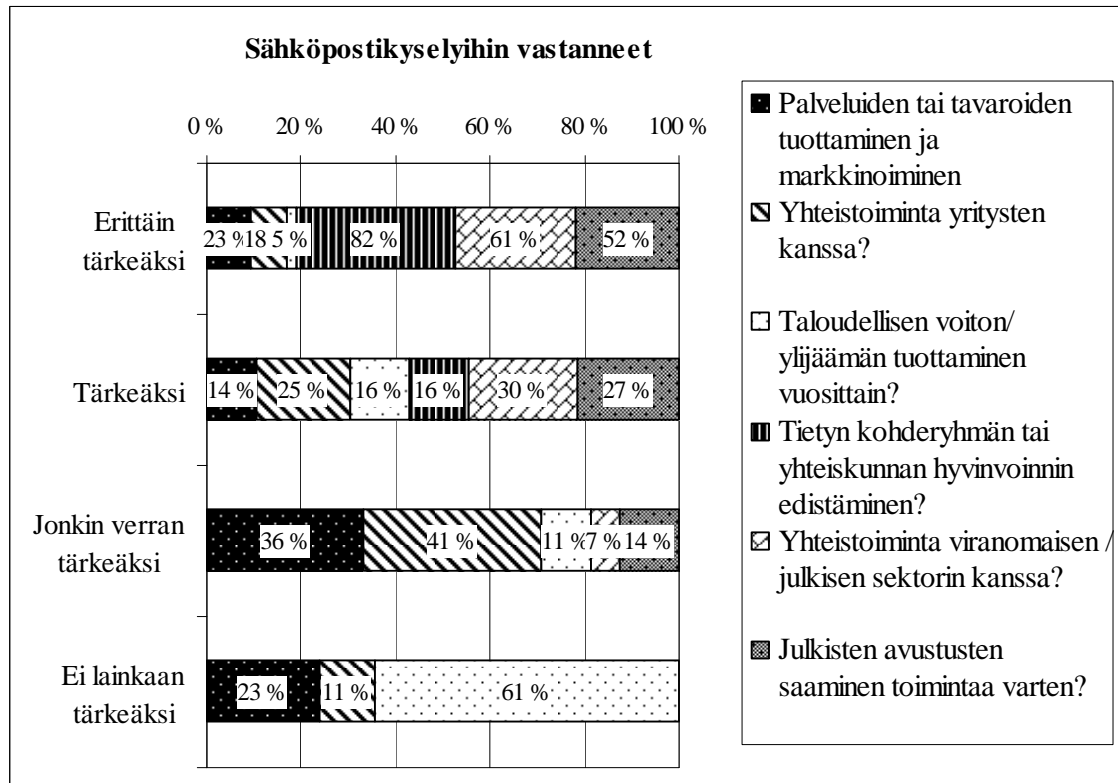

Kuvio 11. Kysymys 9. Mitkä ovat järjestön suurimpia ongelmia/haasteita? (n = 43/8)

Sähköpostikyselyihin vastanneista 25 % ja ryhmähaastatteluun osallistuneista 13 % nosti esille muitakin haasteita. Etenkin rahoituksen määräaikaisuus ja vapaaehtoistoimijoiden jaksaminen nähtiin haasteina. Ratkaisuna nähtiin rahoituksen muuttaminen jatkuvaksi sekä uusien aktiivisten jäsenien hankkiminen tai henkilön/henkilöstön palkkaaminen. Yhtenä haasteena nousi De minimis -sääntö eli vähämerkityksellinen tuki. Säännön mukaan yritys, johon rinnastetaan yhdistysten taloudellinen toiminta, liiketoiminta ja elinkeinotoiminta yhteisömuodosta riippumatta (yhdistys, säätiö, osuuskunta, osakeyhtiö, toiminimi), ei voi saada valtiontukea kolmen vuoden aikana yli 200 000 euroa, ellei tukea ole erikseen hyväksytetty EU:lla. Mikäli kysymys on vuodesta toiseen samanlaisena ja samankokoisena jatkuvasta toiminnasta, tukea saisi enimmillään 66 600 euroa vuodessa. (Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry 2009, 1.)

Tutkimuksessa selvitettiin myös erinäisten asioiden tärkeyttä järjestöissä (ks. Kuviot 12 ja 13). Vastaajien tuli valita kuvaavin neljästä vaihtoehdosta.

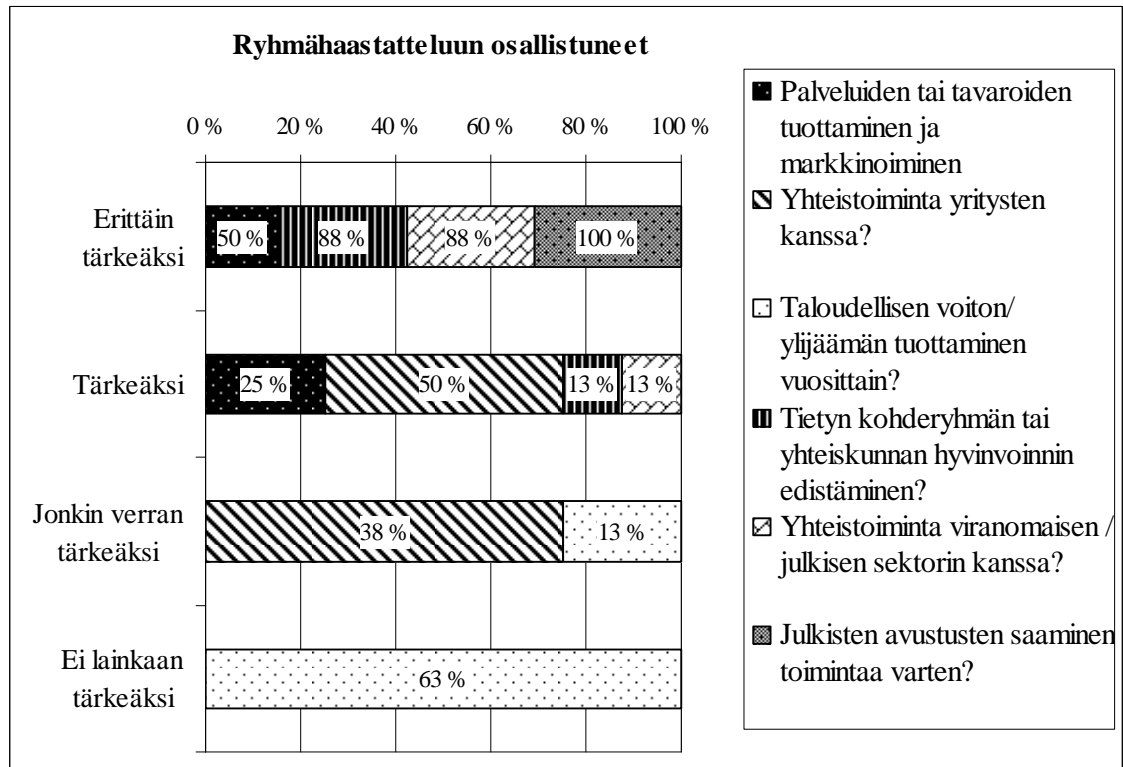

Kuvio 12. Kysymys 13. Missä määrin tärkeiksi järjestössä koetaan seuraavat asiat?
(n = 43)

Sähköpostikyselyihin vastanneista 36 % koki palvelujen tai tavaroiden tuottamisen ja markkinoimisen jonkin verran tärkeäksi (Kuvio 12). Yhteistoiminta yritysten kanssa koettiin enemmistön mukaan jonkin verran tärkeäksi (41 % vastanneista) ja taloudellisen voiton tai ylijäämän tuottaminen vuosittain ei koettu lainkaan tärkeäksi (61 % vastanneista). Tietyn kohderyhmän tai yhteiskunnan hyvinvoinnin edistäminen koettiin erittäin tärkeäksi (82 % vastanneista). Yhteistoiminta viranomaisten tai julkisen sektorin kanssa koettiin erittäin tärkeäksi (61 % vastanneista). Myös julkisten avustusten saaminen koettiin erittäin tärkeäksi (52 % vastanneista).

Ryhmähaastatteluun osallistuneista 50 % koki palvelujen tai tavaroiden tuottamisen ja markkinoimisen erittäin tärkeäksi (Kuvio 13). Yhteistoiminta yritysten kanssa koettiin enemmistön mukaan tärkeäksi (50 %) ja taloudellisen voiton tai ylijäämän tuottaminen vuosittain ei koettu lainkaan tärkeäksi (63 %). Tietyn kohderyhmän tai yhteiskunnan hyvinvoinnin edistäminen koettiin erittäin tärkeäksi (88 %). Yhteistoiminta viranomaisten tai julkisen sektorin kanssa koettiin myös erittäin tärkeäksi (88 %). Kaikki osallistujat (100 %) kokivat julkisten avustusten saamisen erittäin tärkeäksi.

Kuvio 13. Kysymys 13. Missä määrin tärkeiksi järjestössä koetaan seuraavat asiat?
(n = 8)

Vastaajajoukkojen vastaukset eivät eronneet huomattavasti toisistaan. Tosin sähköpostikyselyihin vastanneiden vastauksissa esiintyi enemmän hajontaa. Tietyn kohderyhmän tai yhteiskunnan hyvinvoinnin edistäminen koettiin kummassakin vastaajajoukossa erittäin tärkeänä asiana. Tärkeinä asioina nähtiin lisäksi vertaistuki ja tiedon välittäminen sekä kuulluksi tuleminen. Uusien jäsenien ja toimijoiden hankkimista sekä yhteistyön lisäämistä pidettiin myös tärkeänä.

4.2 Yhteistyöverkostot Uuden Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan järjestöissä

4.2.1 Järjestöjen keskinäinen yhteistyö

Sähköpostikyselyihin vastanneista 36 % ilmoitti tekevänsä paljon ja 52 % jonkin verran yhteistyötä järjestöjen kanssa. Vastaavasti ryhmähaastatteluihin osallistuneista kaikki tekevät jossain muodossa yhteistyötä järjestöjen kanssa. 88 % osallistuneista ilmoitti

tekevänsä paljon ja 13 % ilmoitti tekevänsä jonkin verran yhteistyötä. Suurimpana yhteistyötahona ovat saman toimialan järjestöt. Yhteistyötä helpottaa etenkin kohderyhmien samankaltaisuus. Osalla järjestöistä yhtenä yhteistyötahona toimii Keski-Suomen Järjestöareena, joka on verkostomainen yhteenliittymä Keski-Suomen järjestökentällä. Järjestöareena kutsuu ja nimeää verkostoonsa keskisuomalaisia järjestökentän yhteistoimintayhteisöjä edustamaan toimialaa tai muuta merkittävää ryhmittymää. (Yhdistystori 2009.) Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto (STKL) sekä Raha-automaattiyhdistys (RAY) ovat myös monen järjestön yhteistyötahoja.

Vastaajajoukkojen yhteistyömuodot eivät eroa toisistaan merkittävästi. Tosin sähköpostikyselyihin vastanneilla yhteistyö on moninaisempaa ja jossain määrin pienimuotoisempaa, esimerkiksi järjestöillä on yhteisiä tapahtumia. Toisaalta ryhmähaastatteluihin osallistuneiden yhteistyö on yleisempää. Asia selittynee sillä, että heidän edustamansa järjestöt ovat isompia. Eniten kummassakin vastaajajoukossa esille nousivat erilaiset hankkeet, yhteinen kehittämis- ja vaikuttamistyö sekä pienimuotoisempina erilaiset koulutukset ja luennot. Lisäksi järjestöillä on yhteisiä verkostoja ja foorumeja.

Sähköpostikyselyihin vastanneista 9 % ei tee tällä hetkellä lainkaan yhteistyötä toisten järjestöjen kanssa. Järjestöt toivoivat yhteistyötä liittyen edunvalvontaan, yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä vertaistukeen. Lisäksi toivottiin asiantuntijoiden vierailuja sekä harjoittelupaikkoja opiskelijoille.

4.2.2 Järjestöjen ja julkisten toimijoiden yhteistyö

Sähköpostikyselyyn vastanneista 27 % ilmoitti tekevänsä paljon ja 55 % jonkin verran yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa. Ryhmähaastatteluun osallistuneiden edustamat järjestöt tekevät kaikki jonkinlaista yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa. Osallistuneista 88 % ilmoitti tekevänsä paljon ja 12 % ilmoitti tekevänsä jonkin verran yhteistyötä. Ryhmähaastatteluun osallistuneiden yhteistyötahot ovat moninaisia ja vaikutusvaltaisia, esimerkiksi Länsi-Suomen lääninhallitus ja Valtiokonttori. Vastaajajoukkojen yhteisiä yhteistyötahoja ovat eri kaupungit ja kunnat, seurakunta, oppilaitokset sekä Keski-Suomen Sairaanhoidopiiri.

Sähköpostikyselyihin vastanneilla nousi enemmän esiin yksittäisiä ja pienimuotoisempia yhteistyömuotoja, kuten asiantuntijavierailut sekä erilaiset teemapäivät. Toisaalta ryhmähaastatteluun osallistuneiden vastauksista nousi esiin, että yhteistyö on pitkälti kehittämispainotteista julkisten toimijoiden kanssa. Yhteisiä yhteistyömuotoja ovat etenkin ostopalvelut. Muita yhteistyömuotoja ovat kuntoutustoiminta sekä erilaiset hankkeet ja koulutukset. Lisäksi osa järjestöistä on saanut käyttöönsä julkisten toimijoiden omistamia toimi- tai kokoontumistiloja. Möttönen ja Niemelä (2005, 153) näkevät, että julkisilla toimijoilla ja järjestöillä on erilaisia odotuksia yhteistyöstä. Julkiset toimijat haluavat nähdä järjestöt merkittävinä palvelun tuottajina, kun taas järjestöt painottavat edunvalvontaa, vapaaehtoistoimintaa, vertaistukea ja yhteisöllisyyden ylläpitoa. Möttösen ja Niemelän (2005, 160) mielestä kuntien tulisi nähdä järjestöjen toiminta laajemmassa merkityksessä.

Sähköpostikyselyihin vastanneista 14 % ei tee lainkaan yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa. Vastaajien toiveista nousi esille muun muassa Kansalaistoiminnan keskuksen aikaansaaminen. Yhteistyö julkisten toimijoiden kanssa nähtiin yleensä positiivisena asiana.

”...En osaa heti sanoa, millaista yhteistyötä voisimme tehdä jonkin julkisen toimijan kanssa, mutta yhteistyöhän on yleensä aina hyvä asia” -Sähköpostikyselyyn vastannut-

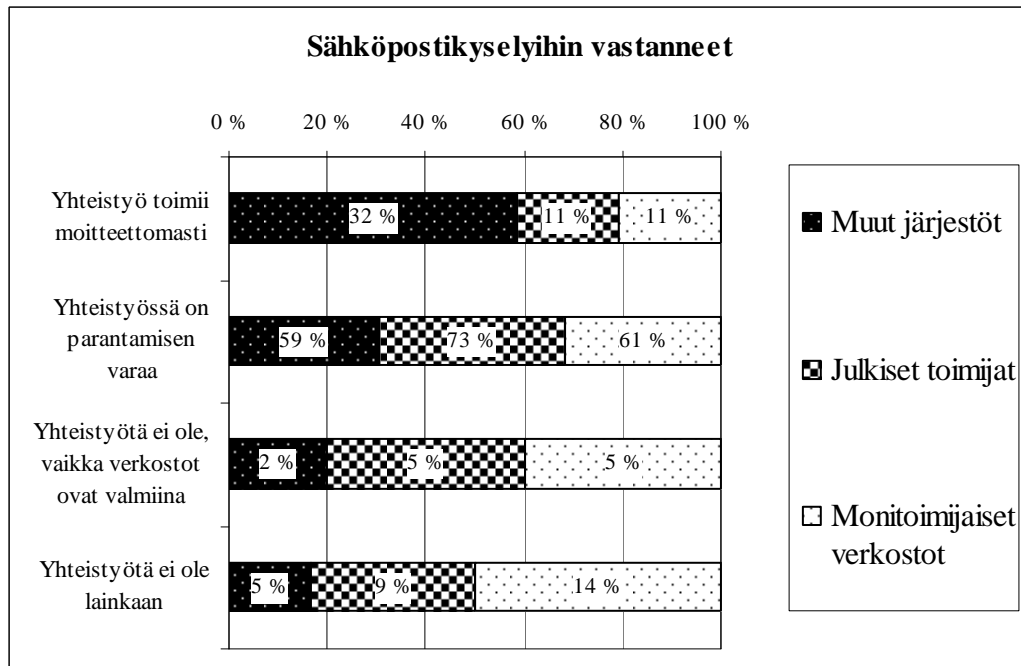
4.2.3 Järjestöjen ja monitoimijaisen verkoston yhteistyö

Tutkimuksessa monitoimijaisella verkostolla tarkoitetaan monien toimijoiden (järjestöt, säätiöt, seurakunnat, yritykset) toimintaympäristöä. Verkostossa, jossa ei ole perinteisessä mielessä johtoa eikä keskusta, eri toimijat täydentävät toinen toistensa osaamista ja tietoja vuorovaikutteisessa prosessissa. (Möttönen 2002, 119.) Sähköpostikyselyyn vastanneista 20 % ilmoitti tekevänsä paljon ja 57 % jonkin verran yhteistyötä monitoimijaisen verkoston kanssa. Ryhmähaastatteluun osallistuneista 38 % ilmoitti tekevänsä paljon ja 25 % jonkin verran yhteistyötä monitoimijaisen verkoston kanssa. Yhteistyötahot olivat pitkälti samoja kummallakin vastaajajoukolla, eli erilaiset järjestöt, säätiöt, yritykset sekä seurakunta.

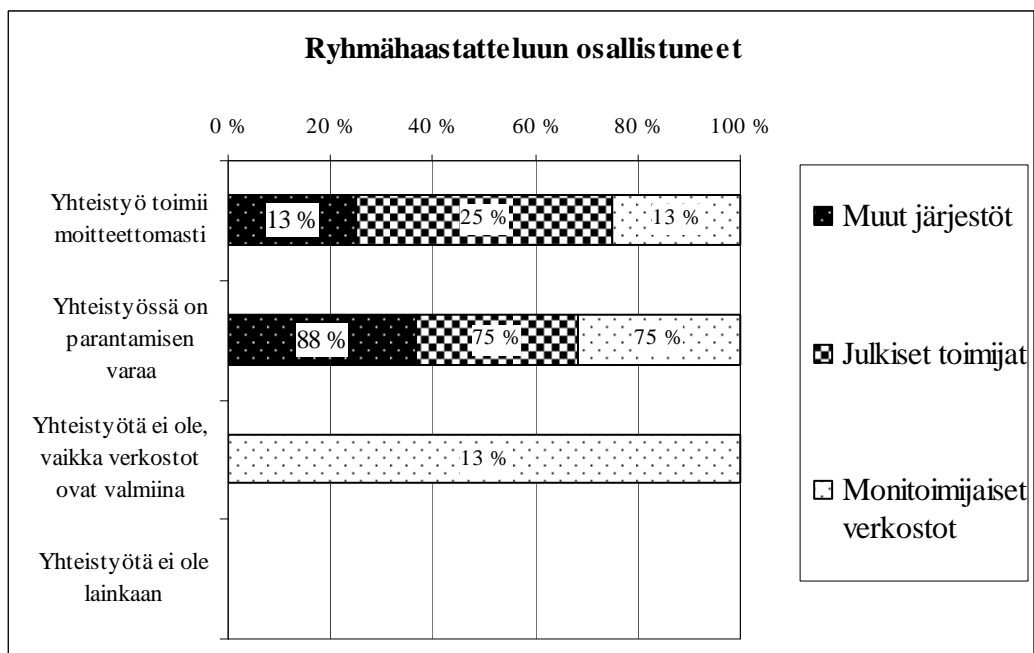
Yhteistyönmuodot noudattavat samanlaista linjaa kummankin vastaajajoukon vastauksissa. Esille nousivat erilaiset tapahtumat ja teemapäivät sekä hankkeet ja projektit. Osa järjestöistä kuuluu myös Kantereeseen, eli Keski-Suomen Kansanterveyden edistämiskeskukseen, joka koostuu Keski-Suomen maakunnan alueen kunnista, Terveiden edistämisen foorumista, eri alojen järjestöistä ja yhteisöistä sekä yrityksistä. Pääasiassa Kantere koordinoi ja luo vuorovaikutusta yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin välille. (Kantere 2009.) Sähköpostikyselyihin vastanneiden edustamat järjestöt järjestävät säännöllisiä tapaamisia verkostojensa kanssa, kun taas ryhmähaastatteluun osallistuneet luottavat verkostokokouksiin.

Sähköpostikyselyihin vastanneista 16 % ei tee lainkaan yhteistyötä monitoimijaisen verkoston kanssa. Yhteistyönmuodoiksi toivottiin yhteistä edunvalvontaa, hankkeita sekä luento- ja toimitiloja. Ryhmähaastatteluun osallistuneista 25 % ei tee lainkaan yhteistyötä monitoimijaisen verkoston kanssa. Ainoana toiveena nousi yhteiskuntavastuuseen liittyvää yhteistyötä.

Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin järjestöjen yhteistyön tilannetta kaikkien toimijoiden suhteen (ks. Kuviot 14 ja 15). Vastaajien tuli valita sopivin neljästä vaihtoehdosta. Sekä sähköpostikyselyihin vastanneista (Kuvio 14) että ryhmähaastatteluun osallistuneista (Kuvio 15) suurin osa on sitä mieltä, että yhteistyössä on parantamisen varaa kaikkien yhteistyöverkoston suhteen. Huomioitavaa on, että kaikilla ryhmähaastatteluun osallistuneiden järjestöillä on yhteistyötä kaikkien toimijoiden kanssa, kun taas sähköpostikyselyyn vastanneista osalla järjestöistä ei ole lainkaan yhteistyötä minkään toimijan kanssa.

Kuvio 14. Kohta 27. Järjestön yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa kuvaava tilanne.
(n = 44)

Kuvio 15. Kohta 27. Järjestön yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa kuvaava tilanne.
(n = 8)

Sähköpostikyselyiden vastanneiden vastauksista nousi esille, että uusien työntekijöiden on välillä hankala hahmottaa järjestön yhteistyöverkostoja. Koettiin, että yhteistyön muotoutuminen vie oman aikansa, etenkin, jos yhteistyön halutaan olevan mielekästä.

Selkeän kohteen ajateltiin sitouttavan järjestötoimijat yhteistyöhön. Nähtiin myös, että yhteistyössä kannattaa lähteä pienestä toiminnasta liikkeelle. Lisäksi päällekkäisen työn uskotaan vähenevän yhteistyön avulla.

”Uuden työntekijän haaste on hahmottaa yhteistyöverkostot ja luoda niiden pohjalta uusia. Yhteistyö vaatii aikaa ja resursseja. Osa yhteistyötahoista on vaikea löytää ja tavoittaa. Päällekkäistä työtä voisi välttää tehokkaalla yhteistyöllä, mutta sen onnistuminen on haastavaa.” -Sähköpostikyselyyn vastannut-

”Kaikilla toimijoilla on omat ydintehtävänsä, nämä ovat aina ykkösprioriteetti, mikä on luonnollista. Yhteistyölle pitäisi löytyä selkeä kohde, joka kiinnostaisi kaikkia, lähteä vaikka pienestä liikkeelle ja rakentaa siitä eteenpäin” -Sähköpostikyselyyn vastannut-

Sähköpostikyselyihin vastanneiden vastauksista nousi esille, että yhteistyön avulla voidaan kartoittaa alueen toimijoita. Yhteistyötahoja ei ole välttämättä muodostunut, koska ei tunneta toimialueen toisia toimijoita ja heidän yhteistyömuotojaan. Toisaalta ryhmähaastattelussa pohdittiin yhteistyön tarkoituksenmukaisuutta, eli millainen yhteistyö edistäisi kummankin yhteistyötahon toimintaa. Yhteistyössä toimijoille saattaa osua erilaisia rooleja. Tärkeintä on, että jokainen toimija on tietoinen tilanteesta. Myös yhteistyökumppanin toiveet on hyvä selvittää heti alkuun.

”Tietoa ei ole riittävästi siitä, keitä tällaisia toimijoita yhdistyksen toimialueella on.” -Sähköpostikyselyyn vastannut-

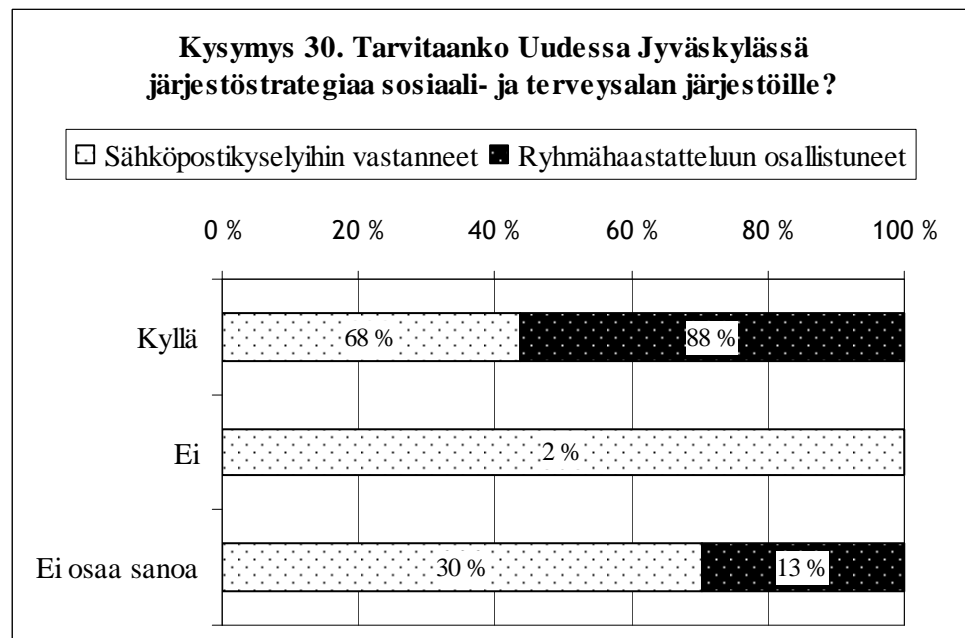
”...joudutaan miettimään minkälainen yhteistyö on tarkoituksenmukaista toiminnan ja työn kannalta ja toinen kysymys sitten erityisesti suhteessa niinku julkiseen puoleen on se että mikä se järjestöjen rooli on onks se tasavertainen vai kumppanuuteen perustuva vai statistinen rooli vai mitä toivotaan ja odotetaan” -Ryhmähaastatteluun osallistunut-

Sähköpostikyselyihin vastanneista 59 % ilmoitti kokeneensa haasteita yhteistyöverkostojen suhteen. Ryhmähaastatteluun osallistuneista 75 % ilmoitti kohdanneensa haasteita. Toisaalta sähköpostikyselyihin vastanneista 34 % ja ryhmähaastatteluun osallistuneista 13 % ei ollut kohdannut haasteita. Havaitut haasteet olivat pitkälti samoja kummankin vastaajajoukon kohdalla. Haasteiksi nousi etenkin taloudellisten resurssien jakautumi-

nen tai vähäisyys, toimitilojen vaihtuvuus tai puute sekä yhteistyön pintapuolisuus. Sähköpostikyselyjen vastauksissa korostui palkatun henkilöstön puute ja vapaaehtois toimijoiden jaksaminen. Ryhmähaastatteluun osallistuneiden vastauksissa korostui arvostuksen puute sekä määräaikaiset työsuhteet.

4.3 Järjestöstrategian tarve Uuden Jyväskylän sosiaali- ja terveysalan järjestöissä

Tutkimuksen tärkein ja viimeinen aihealue koski järjestöstrategian tarvetta Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöissä (ks. Kuvio 16). Vastaajien tuli valita sopivin kolmesta vaihtoehdosta.

Kuvio 16. Kysymys 30. Tarvitaanko Uudessa Jyväskylässä järjestöstrategiaa sosiaali- ja terveysalan järjestöille? (n = 44 / 8)

Sähköpostikyselyihin vastanneista yli puolet (68 %) ja ryhmähaastatteluun osallistuneista suurin osa (88 %) on järjestöstrategian kannalla. Sähköpostikyselyiden vastanneiden vastauksista nousi esille, että strategian avulla järjestöjen asemaa voitaisiin mahdollisesti vahvistaa nykyisestä. Etenkin pienien järjestöjen uskotaan hyötyvän strategiasta, koska kyseisillä järjestöillä ei ole välttämättä resursseja oman strategian laatimiseen. Järjestöstrategia voisi mahdollisesti myös edistää sosiaali- ja terveysalan järjestöjen jäsenten

hyvinvointia sekä parantaa heidän edunvalvontaansa. Myös taloudellisen tuen saannin toivotaan helpottuvan strategian myötä.

”Strategia varmaan vahvistaisi järjestöjen asemaa ja muistuttaisi, että mekin olemme olemassa.” -Sähköpostikyselyyn vastannut-

”Uskon, että tällaisesta strategiasta hyötyisivät juuri meidän kaltaiset pienet järjestöt, joilla itsellään ei ole resursseja esim. oman strategian luomiseen. Uskon myös, että ko. järjestöstrategia hyödyttäisi myös parhaiten järjestön jäsenistöä ja heidän hyvinvointiaan. Aina isommilla yksiköillä on paremmat vaikutusmahdollisuudet esim. julkisen sektorin ja kolmannen sektorin välisessä yhteistyössä. Toivotaan myös, että rahallinen tuki järjestöille lisääntyisi eikä vain koko ajan pienenesi.”

-Sähköpostikyselyyn vastannut-

Sekä sähköpostikyselyihin vastanneiden että ryhmähaastatteluun osallistuneiden mielestä järjestöstrategia voisi osaltaan selkeyttää eri toimijoiden välistä yhteistyötä tuomalla mahdollisia yhteistyötahoja ja -muotoja esille. Vastajien mielestä strategian avulla järjestötoimijoiden välistä tiedotusta voitaisiin mahdollisesti tehostaa ja samalla poistaa päällekkäisiä toimintoja. Lisäksi järjestöt voisivat hyödyntää entistä paremmin toinen toistensa hyviä ja toimivaksi havaittuja toimintatapoja. Toisin sanoen strategian avulla järjestöjen asiantuntijuus saatettaisiin muiden toimijoiden tietoisuuteen.

Osa sähköpostikyselyihin vastanneista pohti, onko järjestöstrategia mielekäästä rajata Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöihin. Vastauksissa mietittiin, miten esimerkiksi valtakunnalliset järjestöt voisivat sitoutua Uuden Jyväskylän strategiaan. Lisäksi pohdittiin, voisiko järjestöstrategiaa mahdollisesti suunnata koko hyvinvointialalle, jolloin esimerkiksi kulttuuri- ja liikuntajärjestötkin pystyttäisiin huomioimaan. Järjestöjen väliset tehtäväkohtaiset erot asettavat myös omat haasteensa mahdolliselle järjestöstrategialle.

”...useimmat yhdistykset ovat valtakunnallisia ja niillä on kuitenkin oma strategia. Voi-ko ne yleensä sitoutua Jyvässeudun strategiaan. Järjestöt hyvin erilaisia toimijoina, toisen henkilökunnan ylläpitämiä asiantuntijajärjestöjä, toiset puhtaasti jäsenten järjestöjä” -Sähköpostikyselyyn vastannut-

”En ole varma onko raja- ja terveysalan järjestöihin oikea. Jos puhutaan hyvinvointialasta, kulttuuri ja liikuntajärjestötkin yms. voidaan huomioida. Sen jälkeen tuleekin kysymys löytyykö yhteinen strategia niin laajalta pohjalta. Joka tapauksessa tarvitaan yhteistyötä ja yhteistä vaikuttamistoimintaa koko 3.sektorille.”

-Sähköpostikyselyyn vastannut-

Astikainen (2009) näkee ainakin kolme näkökantaa, joiden perusteella järjestöstrategia on järkevä keskittää pelkästään sosiaali- ja terveysalan järjestöjä koskevaksi. Yhtenä syynä on Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto (STKL), joka edistäisi jäsenjärjestöjen, eli muiden sosiaali- ja terveysalan järjestöjen työtä. Astikaisen mukaan sosiaali- ja terveysalan järjestöt ovat selkeämmin rajattavissa kuin esimerkiksi hyvinvointialojen järjestöt. Lisäksi sosiaali- ja terveysalan järjestöjen strategiaan tarvittavat resurssit ovat vähäisiä, mikä entisestään lisää kohderyhmän rajaamisen tarvetta.

Vain 2 % sähköpostikyselyihin vastanneista oli järjestöstrategian laatimista vastaan. Lisäksi 30 % sähköpostikyselyihin vastanneista ja 13 % ryhmähaastattelun osallistujista ei osannut sanoa kantaansa asiaan. Aineistoa analysoidessa huomasin, että kyseiset vastaajat olivat jättäneet perustelematta vastauksensa. Tästä johtuen on mahdotonta tietää, miksi kyseiset vastaajat olivat niin vastanneet. Yhtenä syynä voi olla aiheen monimutkaisuus. Astikaisen (2009) mukaan motiivi strategian tekemiseen vähenee, kun sen ei katsota vaikuttavan riittävästi oman järjestön toimintaan.

Ryhmähaastatteluun osallistuneet pohtivat lisäksi, millainen mahdollisen järjestöstrategian tulisi olla sekä minkä tahon tulisi ottaa vetovastuu strategian laatimisesta. Sähköpostikyselyissä kysymyksiä ei esitetty. Ryhmähaastatteluun osallistuneet toivoivat, että järjestökenttä huolehtisi strategian vetovastuusta, jotta järjestötoimijat eivät jäisi vähemmälle huomiolle. Tosin osallistujat olivat sitä mieltä, että järjestöstrategia ei voi jäädä pelkästään järjestötoimijoiden väliseksi. Vastuutahoja tarvitaan esimerkiksi julkiselta puolelta. Myös mahdollisten rahoituskanavien kartoittaminen nähtiin tärkeänä.

Ryhmähaastatteluun osallistujat pitivät itse strategian laatimisprosessia tärkeämpänä kuin strategian lopullista muotoa. Osallistuneiden mielestä järjestöstrategian tulisi olla konkreettinen ja sisältää yhteisesti valittuja aiheita kaikilta siihen osallistuvilta tahoilta. Strategian tulisi vastata sitä laatineiden järjestöjen tarpeisiin. Ryhmähaastatteluun osal-

listuneet kokivat, että strategian edistymistä on myös tärkeä seurata tasaisin väliajoin. Järjestöstrategian tulisi ennen kaikkea olla järjestöjen perustehtäviä selkeyttävä toimenpideohjelma.

”...tämmösen strategian luomistyö mun mielestä jo sitä arvokasta että saadaan tällainen paperi aikaan niin siinä on tehty jo paljon yhteistyötä ja on mietitty ja suunniteltu ja kohdennettu niitä rooleja ja työnjakoja eri tahojen osalta...”

-Ryhmähaastatteluun osallistunut-

”Konkreettinen toimenpideohjelma ja perustehtävää kirkastava ei hämärtävä”

-Ryhmähaastatteluun osallistunut-

5. YHTEENVETO JA POHDINTA

Tutkimuksessani selvitin, kokevatko Uuden Jyväskylän alueella vaikuttavat sosiaali- ja terveysalan järjestöt tarvitsevänsä järjestöstrategiaa sekä millainen mahdollisesta strategiasta tulisi laatia. Selvitin myös järjestöjen toimintaedellytyksiä keskittyen sosiaali- ja terveysalan järjestöjen resursseihin ja haasteisiin. Lisäksi selvitin järjestöjen yhteistyöverkostoja (toiset järjestöt, julkiset toimijat sekä monitoimijaiset verkostot). Aihealueet palvelivat osaltaan järjestöstrategiaan liittyviä kysymyksiä. Esimerkkitapauksena käsitteelin Pohjois-Karjalan järjestöstrategian, joka on maakuntatasoinen strategia.

5.1 Millaisia tuloksia saavutettiin?

Tutkimustulosten pohjalta nousi esiin se, että järjestöstrategialle on tulevaisuudessa tarvetta Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöissä. Strategia nähdään ennen kaikkea järjestöjen esille tuomisen mahdollisuutena. Esiin nousi se, etteivät järjestöt itsekään tunne joka tilanteessa oman toimialansa muita järjestöjä. Strategia

voisi siten auttaa uusien yhteistyötahojen löytymisessä. Lisäksi järjestöstrategian tulisi olla konkreettinen ja vastata sitä laatineiden järjestöjen tarpeisiin. Osa vastaajista ei osannut sanoa kantaansa asiaan ja vain yksi sähköpostikyselyihin vastannut oli järjestöstrategian laatimista vastaan.

Vuoden 2009 alussa tapahtunut kuntaliitos on vaikuttanut sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaan pääosin negatiivisesti ja tilannetta tuleekin seurata tulevaisuudessa. Järjestöillä on erilaisia rahoituslähteitä, joista yleisimpiä ovat jäsenmaksut sekä kunnan tuet ja avustukset. Järjestöt ovat resursseihinsa melko tyytyväisiä. Eniten tyytymättömyyttä aiheuttivat toimitilojen puute, kalleus tai huono käytettävyys. Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen suurimpana haasteena nähtiin taloudellisten resurssien niukkuus. Lisäksi järjestöt näkivät yhteistyöverkostoissa olevan parantamisen varaa. Haasteena on ennen kaikkea saada tietoa alueen toisista saman toimialan järjestöistä. Yhteistyön on myös oltava hyödyllistä kaikille osapuolille.

5.1.1 Mitä järjestöstrategiaa laadittaessa on otettava huomioon

Anne Pyykkönen (2009) valotti haastattelussa Pohjois-Karjalan järjestöstrategian onnistumisen edellytyksiä. Pyykkösen mukaan sana ”strategia” herätti vastareaktiota monissa pienissä yhdistyksissä. Pyykkönen näki, että avainasemassa oli järjestölähtöinen asioiden eteenpäin vieminen sekä kielenkäyttö. Tärkeässä roolissa oli myös järjestö- ja kuntatoimijoiden yhteinen vuoropuhelu. Pohjois-Karjalassa järjestettiin yhteisiä foorumeja, joissa toimijat pääsivät yhdessä keskustelemaan strategiasta. Pyykkösen mielestä strategiassa mainitut toimenpiteet tulisi lisäksi pystyä valtuuttamaan tietyille toimijoille. Pohjois-Karjalan tapauksessa näin ei tapahtunut, vaan järjestöstrategiasta tuli lähinnä suosittelua ja informatiivinen. Informatiivisuuden Pyykkönen näkee kuitenkin tärkeänä, sillä hänen mukaansa etenkin kuntatoimijat eivät monesti tiedä, mitä järjestöt tekevät tai pystyisivät tekemään sekä millaisia järjestöjä kunnan alueella toimii. (Pyykkönen 2009.)

Pyykkönen nosti myös esille tiedottamisen tärkeyden. Pyykkösen työsuhde päättyi heti strategian valmistumisen jälkeen, joten hänelle ei jäänyt mahdollisuutta tiedottaa strategiasta eteenpäin. Tosin Pyykkönen ei ole seurannut tilannetta jälkikäteen, joten hän ei osannut sanoa, onko asian suhteen tehty jotain. (Pyykkönen 2009.) Tiedottamisen tärke-

yttöä ei tule aliarvioida, ja onnistumiset tulee saattaa toisten toimijoiden tietoisuuteen. Pohjois-Karjalan maakunnan järjestöstrategian tapauksessa strategiaa kehitetään ja päivitetään Pohjois-Karjalan maakuntaliiton hyvinvointiryhmän toimesta etenkin toimintakenttien kokiessa muutoksia. Lisäksi strategian toteutumista seurataan ja arvioidaan käytettävissä olevien resurssien mukaan. (Yhteistä Hyvää – Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015 2007, 46.)

Järjestöstrategian tason määrittäminen on myös tärkeää. Pohjois-Karjalan tapauksessa strategia kytkeytyi maakuntaohjelmaan, mutta Uuden Jyväskylän tilanteessa asia ei ainakaan vielä tässä vaiheessa ole selkeä. Mikäli päädytään samanlaiseen malliin myös Keski-Suomessa, on tällöin mietittävä tarkkaan, miten järjestöt saadaan sitoutumaan strategiaan. Lisäksi on syytä miettiä, rajataanko strategia koskemaan esimerkiksi hyvinvointialaa vai sosiaali- ja terveysalaa. Strategian rahoitus järjestynee helpommin, jos järjestöstrategia kytkeytyy Keski-Suomen maakuntaohjelmaan. Järjestöstrategian keskittäminen sosiaali- ja terveysalan järjestöihin saattaisi auttaa strategiaa vastaamaan konkreettisemmin kyseisten järjestöjen tarpeisiin.

5.2 Tutkimuksen hyödyllisyys, luotettavuus ja yleistettävyys

Heikkilän (2008, 32) mukaan hyödyllisen tutkimuksen voi varmistaa oikealla aihevalinnalla. Tilaustyö on usein hyödyllisyyden tae. Tutkimukseni tärkeimpänä tavoitteena oli antaa tilaajalle kattavia ja perusteltuja tuloksia, joita tilaaja voisi hyödyntää omassa toiminnassaan. Olen mielestäni vastannut asettamaani tavoitteeseen ja uskon, että saatuja tuloksia voidaan hyödyntää jatkossa.

Tehdyn tutkimuksen tulee olla luotettava. Tutkimustuloksien tulee olla toistettavissa eivätkä tulokset saa olla sidoksissa tiettyyn tutkijaan. Tämä ehto asettaa tutkijalle vaatimuksia, kuten kriittisyyttä ja tarkkuutta. (Heikkilä 2008, 30.) Mäkinen (2006, 102) toteaa, että tutkijan tulisi loppuun asti koetella tulostensa luotettavuutta. Virheiden suhteen tulee olla avoin. Tekemääni tutkimustani voidaan pitää luotettavana, sillä olen koko tutkimuksen ajan ollut tietoinen tekemistäni virheistä ja olen myös tuonut ne esille.

Tulosten luotettavuuden kannalta on syytä varmistua riittävästä otoskoosta, jonka tulisi samalla edustaa kattavasti koko tutkittavaa perusjoukkoa. Myös poistuman eli kadon (nonresponse) huomioiminen etenkin kyselytutkimuksissa on tärkeää. Poistumalla tarkoitetaan kyselyn vastaamatta jättäneiden määrää. (Heikkilä 2008, 30-31.) Tutkimukseni kohderyhmästä alle puolet (41 %) vastasi kyselyihin, mikä vähentää tutkimukseni luotettavuutta. Kohderyhmäni ei ollut erityisen kattava, sillä esimerkiksi sotainvalidien yhdistyksiä ei ollut lainkaan mukana. Lisäksi suurin osa vastaajista kuului terveyteen, sairauteen tai vammaan liittyviin yhdistyksiin. Myös vastaajamäärä oli suhteellisen pieni (n = 44) koko Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveystalain järjestöjen määrään (~220) verrattuna. Toisaalta tutkimukseni luotettavuutta lisää tekemäni ryhmähaastattelu, johon osallistuneet henkilöt (n = 8) edustavat melko kattavasti sosiaali- ja terveystalain järjestöjen kenttää.

Heikkilän (2008, 32) mukaan oikeanlaisten tutkimusmenetelmien valinta on tärkeää. Salmun (2009, 57) mielestä pelkästään määrällisin menetelmin tehty tutkimus on järjestökentällä erittäin hankalaa. Työntekijät ovat kiireisiä, jolloin heitä on vaikea tavoittaa. Järjestöalalle kohdistuu paljon erilaisia kyselyitä, jolloin tutkijan tulisi panostaa tutkimuksensa näkyvyyteen. Opiskelijan resursseilla näkyvyyteen panostaminen on haasteellista.

Tutkimustuloksia ei tule yleistää tutkimuksen pätevyysalueen ulkopuolelle (Heikkilä 2008, 30). Mäkisen (2006, 102) mukaan muiden alueiden pätevyys tulisi ainakin testauttaa. Saadut tulokset eivät välttämättä päde toisena aikana tai toisessa yhteiskunnassa, johon on syynä yhteiskuntamme monimuotoisuus ja vaihtelevuus. (Heikkilä 2008, 30.) Mäkinen (2006, 102) ehdottaa tuomaan esille ne alueet, joilla saadut tutkimustulokset ovat sovellettavissa käytännössä. Saamiani tutkimustuloksia voidaan pitää suuntaa antavina ja ovat jatkossa sovellettavissa.

5.3 Jatkotutkimusideat

Koen, että tekemäni tutkimus luo hyvän pohjan mahdollisille jatkotutkimuksille. Järjestöstrategia on tutkimusaiheena uusi, joten opinnäytetyöni tuo osittain uutta tietoa

järjestötutkimukseen. Alun perin tutkimuskohteena oli koko Keski-Suomen maakunnan sosiaali- ja terveysalan järjestöt. Rajasin kuitenkin tutkimukseni Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöihin. Näen, että jatkossa olisi syytä tehdä tarkempi lisäselvitys siitä, kummalle tasolle strategia halutaan suunnata. Lisätutkimuksessa on syytä myös selvittää strategian rahoituksen järjestäminen.

Tutkimusaineiston pohjalta nousi kysymys järjestöstrategian rajaamisesta hyvinvointialojen järjestöihin sosiaali- ja terveysalan järjestöjen sijaan. Tutkimuksessani oli mukana ainoastaan sosiaali- ja terveysalan järjestöjä. Mielestäni aihetta tutkiessa kohderyhmää tulisi laajentaa kaikkia Keski-Suomen maakunnan hyvinvointialan järjestöjä koskevaksi. Siten saataisiin selvyys, kannattaako järjestöstrategia rajata sosiaali- ja terveysalan vai hyvinvointialan järjestöihin.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöt ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä toimijoita, joiden asiantuntijuutta yhteiskunta ei osaa vielä hyödyntää riittävästi. Järjestöstrategian laatiminen on yksi tapa tuoda esiin järjestöjen osaamista omalla toimialueellaan. Järjestötoimijoiden on tosin ymmärrettävä, että vain he voivat tuoda omaa osaamistaan esille ja mukaan julkiseen keskusteluun. Toivon tutkimukseni herättävän järjestötoimijat näkemään heidän käyttämättömän potentiaalinsa. Jo pelkkä järjestöstrategian laatiminen voi luoda pohjaa uusille yhteistyön mahdollisuuksille. Järjestöstrategia on ennen kaikkea järjestöjä varten.

”Järjestöissä ja siellä tehtävässä työssä piilee valtava voimavara auttaen hyvään elämään, jos sitä halutaan aidosti tukea ja ottaa käyttöön arjessa”

-Sähköpostikyselyyn vastannut-

LÄHTEET

Astikainen, Anne. Kehittämispäällikkö. 26.10 - 14.11.2009. Sähköpostikeskustelut. Maija Roininen.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. (8. painos). Tampere: Vastapaino.

Harju, Aaro 2004. Järjestön kehittäminen. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Harju, Aaro 2003. Yhteisellä asialla: kansalaistoiminta ja sen haasteet. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Heikkala, Juha 2001. Järjestön strategia: käsikirja elinvoimaisen tulevaisuuden luomiseen. Tampere: Tampere University Press.

Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. (7., uudistettu painos). Helsinki: Edita.

Helander, Voitto 2002. Kolmas sektori: käsitteistä, ulottuvuuksista ja tulkinnoista. (3. painos). Helsinki: Gaudeamus.

Helander, Voitto & Laaksonen, Harri 1999. Suomalainen kolmas sektori: rakenteellinen erittely ja kansainvälinen vertailu. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2005. Tutki ja kirjoita. (11. painos). Helsinki: Tammi.

Hokkanen, Liisa & Kinnunen, Petri & Siisiäinen, Martti (toim.) 1999. Haastava kolmas sektori: pohdintoja tutkimuksen ja toiminnan moninaisuudesta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Jokinen, Kimmo & Saaristo Kimmo 2006. Suomalainen yhteiskunta. (2., uudistettu painos). Helsinki: WSOY.

Kansan Uutiset. Kansalaistoiminnan tiloja ei tahdo löytyä Jyväskylästä. Viitattu 4.11.2009. <http://www.kansanuutiset.fi/uutiset/2031723.html>

Kantere. Keski-Suomen kansanterveyden edistämiskeskus. Viitattu 4.11.2009. <http://www.kantere.fi/>

Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laakso, Marjo 2009. Kiinnostaako järjestöjen kehittäminen? Järjestöjen kehittämisen haasteet ja mahdollisuudet sekä kehittämistyön menetelmät. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Laamanen, Elina & Ala-Kauhaluoma, Mika & Nouko-Juvonen, Susanna 2002. Kuntien ja kolmannen sektorin projektiyhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollossa: kokemuksia ja kehittämisajatuksia. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Laurinkari, Juhana (toim.) 2007. Yhteisötalous: johdatus perusteisiin. Helsinki: Palmenia.

Leppänen, Airi (toim.) 2005. Kansalaisyhteiskunta liikkeessä yli rajojen: sosiaali- ja terveysalan järjestöt lähialueyhteistyössä. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Majasaari, Juha 2007. Järjestökentän kuvaa etsimässä. Selvitys keskisuomalaisista kolmannen sektorin yhteisöistä ja niiden tarpeista. Jyväskylä: Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry.

Mantere, Saku & Aaltonen, Petri & Ikävalko, Heini & Hämäläinen, Virpi & Suominen, Kimmo & Teikari, Veikko 2006. Organisaation strategian toteuttaminen: suunnitelmista käytäntöön. Helsinki: Edita.

Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

Möttönen, Sakari 2005. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi: näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus, 112-135.

Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori: yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-kustannus.

Niemelä, Jorma & Dufva, Virpi (toim.) 2003. Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat: sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhannella. Jyväskylä: PS-kustannus.

Peltosalmi, Juha & Vuorinen, Marja & Särkelä, Riitta 2008. Järjestöbarometri 2008: ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry 2009. Lausunto de minimuksen tai ryhmäpoikkeusasetuksen käyttöönotosta. Viitattu 15.11.2009.

Pohjonen, Kirsti 2009. Nuorisosäätiö voi joutua palauttamaan RAY-tuet. Fakta. Vyyhdessä pyörivät. Satakunnan Kansa (137) 260/2009, 3.

Raha-automaattiyhdistys. RAY pähkinänkuoressa. Viitattu 3.11.2009.
<http://www.ray.fi/raytietoa/ray/pahkinankuori.php>

Roininen, Maija 2009. Tärkeä kysymys koskien sähköpostilistoja. Email anne.astikainen@jkl.fi 8.10.2009.

Roininen, Maija 2009. PK-järjestöstrategia. Email anne.pyykkonen@kansanterveys.info 2.10.2009.

Salminen, Eeva 2009. Kelan tiloihin sosiaaliasema. Kansalaisjärjestöjen suunnitelma yhteisestä toimintatilasta karitui jälleen. Keskiuomalainen (139) 310/2009, 7.

Salmu, Leena 2008. Yhteisöllisyys nelikentässä. Järjestötoiminnan kehittäminen ja yhteistyön mahdollisuudet järjestökentällä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Siisiäinen, Martti (toim.) 2002. Yhdistykset kolmannen sektorin toimijoina: tutkimus jyväskenyläläisistä yhdistyksistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. STKL. Viitattu 7.10.2009

http://www.stkl.fi/2002_info.html

Särkelä, Riitta & Vuorinen, Marja & Peltosalmi, Juha 2005. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen mahdollisuudet palveluiden ja tuen tuottamisessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Vuorinen, Marja & Särkelä, Riitta & Perälähti, Anne & Peltosalmi, Juha & Londén, Pia 2004. Paikkansa pitävät: sosiaali- ja terveysjärjestöt paikallisina toimijoina. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Yhdistystori. Keski-Suomen Järjestöareena. Viitattu 4.11.2009.

http://www.yhdistystori.fi/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=58

Yhteistä Hyvää. Pohjois-Karjalan hyvinvointialan järjestöstrategia 2015. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. EAKR. Joensuu: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 20.10.2009.

<http://www.pohjois->

[karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=qr27407101152855&cmd=download](http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=qr27407101152855&cmd=download)

LIITTEET

Liite 1. Sähköpostikyselyiden saateviesti.

Hei,

olen Maija Roininen, kolmannen vuoden yhteisöpedagogiopiskelija Humanistisesta ammattikorkeakoulusta Äänekosken kampukselta. Lähestyn teitä opinnäytetyöni merkeissä, jonka tilaajana toimii Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto (STKL).

Opinnäytetyöni keskeisenä tarkoituksena on alkukartoittaa Uuden Jyväskylän (sis. Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan) alueen sosiaali- ja terveysjärjestöjen tarvetta omalle järjestöstrategialle. Vuonna 2007 ilmestyi ensimmäinen hyvinvointialan järjestöstrategia Pohjois-Karjalan maakunnassa tarkoituksena tehdä näkyväksi maakunnan järjestötoimintaa sekä järjestöjen erilaisia rooleja ja tehtäviä hyvinvoinnin kentällä. Strategia tarjoaa konkreettisia toimenpide-ehdotuksia järjestöille ja kunnille järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamiseksi sekä julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistyön edistämiseksi. Se on tarkoitettu työvälineeksi järjestöille, kuntien viranhaltijoille ja päättäjäille sekä muille hyvinvointialan toimijoille alan kehittämisessä ja yhteistyömallien etsimisessä. Opinnäytetyöni tulee selvittämään, onko vastaavanlaiselle järjestöstrategialle tarvetta myös Uudessa Jyväskylässä sosiaali- ja terveysjärjestöjen keskuudessa.

Tulen lähestymään teitä toukokuun aikana suhteellisen pienimuotoisella kyselyllä, joka liittyy tähän jo edeltä mainittuun tematiikkaan. Toivon, että löydätte aikaa vastata laatimaani kyselyyn, koska jokaisella vastauksella on merkitystä. Kysely tehdään yleistä tutkimusetiikkaa noudattaen ja saatua aineistoa käsittelemme ehdottoman luottamuksellisesti. Kaikkien vastanneiden kesken STKL arpoa herkkukorin sekä STKL:n julkaisuja.

Minuun voi olla yhteydessä, jos tulee tarvetta tietää enemmän itse kyselystä tai ylipäättään opinnäytetyöstäni.

Hyvää toukokuun jatkoa toivottaen,
Maija Roininen
P. 044 533 4086
E-mail: maija.roininen@humak.edu

Liite 2: Esikatseluversio sähköpostikyselystä: paikallisyhdistyksien työntekijät.

Kysely Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöille

I TAUSTATIEDOT

Kyselyn vastaajan tiedot:

1) Sukupuoli:

Mies

Nainen

2) Ikä:

3) Asema järjestössä/yhdistyksessä:

Puheenjohtaja/varapuheenjohtaja

Sihteeri

Talouden-/rahastonhoitaja

Palkattu työntekijä

Jokin muu, mikä?

4) Kuinka kauan olette olleet mukana järjestön/yhdistyksen toiminnassa ja/tai jäsenenä?

5) Ammatti:

Järjestöä/yhdistystä koskevat tiedot:

6) Järjestön/yhdistyksen nimi:

7) Järjestön/yhdistyksen perustamisvuosi, jos tiedossanne:

8) Järjestön/yhdistyksen jäsenmäärä, jos tiedossanne:

9) Postiosoite:

10) Puhelin:

11) E-mail:

12) www-sivujen osoite:

13) Järjestön/yhdistyksen yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot (mikäli eivät yllä mainitut) mahdollisia yhteydenottoja varten:

II KANSALAIJÄRJESTÖTOIMINTA UUDESSA JYVÄSKYLÄSSÄ

14) Missä määrin järjestö/yhdistys toimii seuraavilla alueilla?

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan
Kunnanosan alueella	☐	☐	☐	☐
Koko kunnan alueella	☐	☐	☐	☐
Maakunnallisesti	☐	☐	☐	☐
Valtakunnallisesti	☐	☐	☐	☐
Ulkomailla	☐	☐	☐	☐

15) Onko kuntaliitos (sis. Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan) vaikuttanut järjestön/yhdistyksen toimintaan?

- Kyllä
 Ei

16) Jos vastasitte kyllä, miten kuntaliitos on vaikuttanut?

17) Onko järjestöllä/yhdistyksellä palkattuja työntekijöitä?

- Kyllä
 Ei

18) Jos vastasitte kyllä, montako palkattua työntekijää?

19) Kuinka monta vapaaehtoistojaa järjestön/yhdistyksen toiminnassa on säännöllisesti mukana?

III TOIMINTAEDELLYTYKSET UUDEN JYVÄSKYLÄN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖISSÄ

20) Mistä eri lähteistä järjestön/yhdistyksen rahoitus koostuu? *Voitte valita useampia vaihtoehtoja.*

- Jäsenmaksut
 Oman toiminnan tuotot
 Oma varainhankinta
 Kunnan tuki ja avustukset
 Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) avustukset

21) Mitä muita rahoituslähteitä edellisten lisäksi järjestöllä/yhdistyksellä on:

22) Miten koette järjestön/yhdistyksen resurssien riittävyyden? *Valitkaa kuvaavin vaihtoehto.*

	Täysin riittävät	Meiko riittävät	Meiko riittämättömät	Täysin riittämättömät
Taloudelliset resurssit/tulot	☐	☐	☐	☐
Jäsenmäärä	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoisten määrä	☐	☐	☐	☐
Toimittilat	☐	☐	☐	☐

23) Mitkä ovat järjestön/yhdistyksen suurimpia ongelmia/haasteita? *Voitte valita useampia vaihtoehtoja.*

- Palvelutuotannon lakkaaminen ja palvelujen tuottamisen siirtäminen yksityisille yrittäjille
- Vapaaehtoistoimijoiden ikääntyminen ja väheneminen
- Taloudellisten resurssien niukkuus
- Toimittilojen puute/riittämättömyys
- Muiden tilojen (esim. kokoonumistilat) puute tai riittämättömyys
- Muu, mikä?

24) Onko järjestöllä/yhdistyksellä erityisiä toiveita liittyen resursseihin ja/tai ongelmiin/haasteisiin, joihin järjestö/yhdistys toivoisi saavansa apua, esim. ulkopuoliselta taholta?

- Kyllä
- Ei

25) Jos vastasitte kyllä, millaisia toiveita?

26) Missä määrin tärkeiksi järjestössä/yhdistyksessä koetaan seuraavat asiat:

	Erittäin tärkeäksi	Tärkeäksi	Jonkin verran tärkeäksi	Ei lainkaan tärkeäksi
Palveluiden tai tavaroiden tuottaminen ja markkinoiminen?	☐	☐	☐	☐
Yhteistoiminta yritysten kanssa?	☐	☐	☐	☐
Taloudellisen voiton/ ylijäämän tuottaminen vuosittain?	☐	☐	☐	☐
Tietyn kohderyhmän tai yhteiskunnan hyvinvoinnin edistäminen?	☐	☐	☐	☐
Yhteistoiminta viranomaisten/julkisen sektorin kanssa?	☐	☐	☐	☐
Julkisten avustusten saaminen toimintaa varten?	☐	☐	☐	☐

27) Jokin muu asia, mikä?

IV YHTEISTYÖVERKOSTOT UUDEN JYVÄSKYLÄN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖISSÄ

28) Tekeekö järjestö/yhdistys yhteistyötä muiden järjestöjen/yhdistysten kanssa?

- Paljon
- Jonkin verran
- Ei lainkaan

29) Mikäli vastasitte paljon tai jonkin verran, mainitkaa muutamia esimerkkejä yhteistyötahoista ja niiden kanssa tehtävistä yhteistyön muodoista.

30) Mikäli vastasitte ei lainkaan, haluaisiko järjestö/yhdistys kuitenkin tehdä yhteistyötä muiden järjestöjen/yhdistysten kanssa?

- Kyllä
 Ei

31) Mikäli vastasitte kyllä, millaista yhteistyötä?

32) Tekeekö järjestö/yhdistys yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa?

- Paljon
 Jonkin verran
 Ei lainkaan

33) Mikäli vastasitte paljon tai jonkin verran, mainitkaa muutamia esimerkkejä yhteistyötahoista ja niiden kanssa tehtävistä yhteistyön muodoista.

34) Mikäli vastasitte ei lainkaan, haluaisiko järjestö/yhdistys kuitenkin tehdä yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa?

- Kyllä
 Ei

35) Mikäli vastasitte kyllä, millaista yhteistyötä?

36) Tekeekö järjestö/yhdistys yhteistyötä monitoimijaisen verkoston (jossa mukana, esim. seurakunnat, säätiöt, yritykset, muut järjestöt) kanssa?

- Paljon
 Jonkin verran
 Ei lainkaan

37) Mikäli vastasitte paljon tai jonkin verran, mainitkaa muutamia esimerkkejä yhteistyötahoista ja niiden kanssa tehtävistä yhteistyön muodoista.

38)

Mikäli vastasitte ei lainkaan, haluaisiko järjestö/yhdistys kuitenkin tehdä yhteistyötä monitorijaisen verkoston kanssa?

- Kyllä
 Ei

39) Mikäli vastasitte kyllä, millaista yhteistyötä?

40)

Valitkaa vaihtoehtoista parhaiten järjestön/yhdistyksen yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa kuvaava tilanne.

	Yhteistyö toimii moltteettomasti	Yhteistyössä on parantamisen varaa	Yhteistyötä ei ole, vaikka verkot ovat valmiina	Yhteistyötä ei ole lainkaan
Muut järjestö/yhdistykset	☐	☐	☐	☐
Julkiset toimijat	☐	☐	☐	☐
Monitorijaiset verkot	☐	☐	☐	☐

41)

Onko järjestö/yhdistys kokenut haasteita yhteistyöverkoston suhteen?

- Kyllä
 Ei

42) Jos vastasitte kyllä, millaisia haasteita?

V JÄRJESTÖSTRATEGIA UUDEN JYVÄSKYLÄN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖILLE

Vuonna 2007 ilmestyi ensimmäinen hyvinvointialan järjestöstrategia Pohjois-Karjalan maakunnassa.

Strategian tarkoituksena oli tehdä näkyväksi maakunnan järjestötoimintaa sekä järjestöjen erilaisia rooleja ja tehtäviä hyvinvoinnin kentällä.

Strategia tarjoaa konkreettisia toimenpide-ehdotuksia järjestöille ja kunnille järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamiseksi sekä julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistyön edistämiseksi.

Se on tarkoitettu työvälineeksi järjestöille, kuntien viranhaltijoille ja päättäjille sekä muille hyvinvointialan toimijoille alan kehittämiseksi ja yhteistyömallien etsimiseksi.

43)

Tarvitaanko mielestänne Uudessa Jyväskylässä järjestöstrategiaa sosiaali- ja terveysalan järjestöille?

- Kyllä
 En osaa sanoa
 Ei

44) Miksi?

45)

Onko jotain, mitä haluaisitte sanoa kysytyihin aiheisiin liittyen, mutta jota tässä kyselyssä ei osattu ottaa huomioon?

Kiitos vaivannäöstänne!

Läheta

Liite 3: Esikatseluversio sähköpostikyselystä: aluetyöntekijät.

Kysely Uuden Jyväskylän alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöille

Mikäli järjestöllä/yhdistyksellä on maakunnallista tai valtakunnallista toimintaa, pyydän teitä arvioimaan järjestöänne/yhdistystänne ja sen toimintaa paikallisesta ja oman paikallisosaston näkökulmasta.

I TAUSTATIEDOT

Kyselyn vastaajan tiedot:

1) Sukupuoli:

Mies

Nainen

2) Ikä:

3) Kuinka kauan olette olleet mukana järjestön/yhdistyksen toiminnassa ja/tai jäsenenä?

Järjestöä/yhdistystä koskevat tiedot:

4) Järjestön/yhdistyksen nimi:

5) Järjestön/yhdistyksen perustamisvuosi, jos tiedossanne:

6) Järjestön/yhdistyksen jäsenmäärä, jos tiedossanne:

7) Postiosoite:

8) Puhelin:

9) E-mail:

10) www-sivujen osoite:

11) Järjestön/yhdistyksen yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot (mikäli eivät yllä mainitut mahdollisia yhteydenottoja varten:

II KANSALAI SJÄRJESTÖTOIMINTA UUDESSA JYVÄSKYLÄSSÄ

12) Missä määrin järjestö/yhdistys toimii seuraavilla alueilla?

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan
Kunnanosan alueella	☐	☐	☐	☐
Koko kunnan alueella	☐	☐	☐	☐
Maakunnallisesti	☐	☐	☐	☐
Valtakunnallisesti	☐	☐	☐	☐
Ulkomailla	☐	☐	☐	☐

13)

Onko kuntaliitos (sis. Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan) vaikuttanut järjestön/yhdistyksen toimintaan?

- Kyllä
 Ei

14) Jos vastasitte kyllä, miten kuntaliitos on vaikuttanut?

15)

Kuinka monta palkattua työntekijää järjestöllä/yhdistyksellä on?

16)

Kuinka monta vapaaehtoistojaa järjestön/yhdistyksen toiminnassa on säännöllisesti mukana?

III TOIMINTAEDELLYTYKSET UUDEN JYVÄSKYLÄN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖISSÄ

17)

Mistä eri lähteistä järjestön/yhdistyksen rahoitus koostuu, jos tiedossanne? *Voitte valita useampia vaihtoehtoja.*

- Jäsenmaksut
 Oman toiminnan tuotot
 Oma varainhankinta
 Kunnan tuki ja avustukset
 Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) avustukset

18)

Mitä muita rahoituslähteitä edellisten lisäksi järjestöllä/yhdistyksellä on, jos tiedossanne:

19)

Miten koette järjestön/yhdistyksen resurssien riittävyyden? *Valitkaa kuvaavin vaihtoehto.*

	Täysin riittävät	Melko riittävät	Melko riittämättömät	Täysin riittämättömät
Taloudelliset resurssit/tulot	☐	☐	☐	☐
Jäsenmäärä	☐	☐	☐	☐
Vapaaehtoisten määrä	☐	☐	☐	☐
Toimittajat	☐	☐	☐	☐

20)

Mikä ovat järjestön/yhdistyksen suurimpia ongelmia/haasteita? *Voitte valita useampia vaihtoehtoja.*

- Palvelutuotannon lakkaaminen ja palvelujen tuottamisen siirtäminen yksityisille yrittäjille
- Vapaaehtoistojien ikääntyminen ja väheneminen
- Taloudellisten resurssien niukkuus
- Toimitilojen puute/riittämättömyys
- Muiden tilojen (esim. kokoontumistilat) puute tai riittämättömyys
- Muu, mikä?

21)

Onko järjestöllä/yhdistyksellä erityisiä toiveita liittyen resursseihin ja/tai ongelmiin/haasteisiin, joihin järjestö/yhdistys toivoisi saavansa apua, esim. ulkopuoliselta taholta?

- Kyllä
- Ei

22) Jos vastasitte kyllä, millaisia toiveita?

23)

Missä määrin tärkeiksi järjestössä/yhdistyksessä koetaan seuraavat asiat?

	Erittäin tärkeäksi	Tärkeäksi	Jonkin verran tärkeäksi	Ei lainkaan tärkeäksi
Palveluiden tai tavaroiden tuottaminen ja markkinoiminen?	☐	☐	☐	☐
Yhteistoiminta yritysten kanssa?	☐	☐	☐	☐
Taloudellisen voiton/ ylijäämän tuottaminen vuosittain?	☐	☐	☐	☐
Tietyn kohderyhmän tai yhteiskunnan hyvinvoinnin edistäminen?	☐	☐	☐	☐
Yhteistoiminta viranomaisten/julkisen sektorin kanssa?	☐	☐	☐	☐
Julkisten avustusten saaminen toimintaa varten?	☐	☐	☐	☐

24) Jokin muu asia, mikä?

IV YHTEISTYÖVERKOSTOT UUDEN JYVÄSKYLÄN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖISSÄ

25)

Tekeekö järjestö/yhdistys yhteistyötä muiden järjestöjen/yhdistysten kanssa?

- Paljon
- Jonkin verran
- Ei lainkaan

26)

Mikäli vastasitte paljon tai jonkin verran, mainitkaa muutamia esimerkkejä yhteistyötahoista ja niiden kanssa tehtävistä yhteistyön muodoista.

27)

Mikäli vastasitte ei lainkaan, haluaisiko järjestönne/yhdistyksenne kuitenkin tehdä yhteistyötä muiden järjestöjen/yhdistysten kanssa?

- Kyllä
- Ei

28) Mikäli vastasitte kyllä, millaista yhteistyötä?

29)

Tekeekö järjestö/yhdistys yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa?

- Paljon
 Jonkin verran
 Ei lainkaan

30)

Mikäli vastasitte paljon tai jonkin verran, mainitkaa muutamia esimerkkejä yhteistyötahoista ja niiden kanssa tehtävistä yhteistyön muodoista.

31)

Mikäli vastasitte ei lainkaan, haluaisiko järjestö/yhdistys kuitenkin tehdä yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa?

- Kyllä
 Ei

32) Mikäli vastasitte kyllä, millaista yhteistyötä?

33)

Tekeekö järjestö/yhdistys yhteistyötä monitoimijaisen verkoston (jossa mukana, esim. seurakunnat, säätiöt, yritykset, muut järjestöt) kanssa?

- Paljon
 Jonkin verran
 Ei lainkaan

34)

Mikäli vastasitte paljon tai jonkin verran, mainitkaa muutamia esimerkkejä yhteistyötahoista ja niiden kanssa tehtävistä yhteistyön muodoista.

35)

Mikäli vastasitte ei lainkaan, haluaisiko järjestö/yhdistys kuitenkin tehdä yhteistyötä monitoimijaisen verkoston kanssa?

- Kyllä
 Ei

36) Mikäli vastasitte kyllä, millaista yhteistyötä?

37)

Valitkaa vaihtoehtoista parhaiten järjestön/yhdistyksen yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa kuvaava tilanne.

	Yhteistyö toimii mottelettomasti	Yhteistyössä on parantamisen varaa	Yhteistyötä ei ole, vaikka verkot ovat valmiina	Yhteistyötä ei ole lainkaan
Muut järjestöyhdistykset	☐	☐	☐	☐
Julkiset toimijat	☐	☐	☐	☐
Monitoimijaiset verkot	☐	☐	☐	☐

38)

Onko järjestö/yhdistys kokenut haasteita yhteistyöverkostojen suhteen?

- Kyllä
 Ei

39) Jos vastasitte kyllä, millaisia haasteita?

V JÄRJESTÖSTRATEGIA UUDEN JYVÄSKYLÄN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖILLE

Vuonna 2007 ilmestyi ensimmäinen hyvinvointialan järjestöstrategia Pohjois-Karjalan maakunnassa.

Strategian tarkoituksena oli tehdä näkyväksi maakunnan järjestötoimintaa sekä järjestöjen erilaisia rooleja ja tehtäviä hyvinvoinnin kentällä.

Strategia tarjoaa konkreettisia toimenpide-ehdotuksia järjestöille ja kunnille järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamiseksi sekä julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistyön edistämiseksi.

Se on tarkoitettu työvälineeksi järjestöille, kuntien viranhaltijoille ja päättäjille sekä muille hyvinvointialan toimijoille alan kehittämässä ja yhteistyömallien etsimisessä.

40)

Tarvitaanko mielestänne Uudessa Jyväskylässä järjestöstrategiaa sosiaali- ja terveysalan järjestöille?

- Kyllä
 En osaa sanoa
 Ei

41) Miksi?

42)

Onko jotain, mitä haluaisitte sanoa kysytyihin aiheisiin liittyen, mutta jota tässä kyselyssä ei osattu ottaa huomioon?

Kiitos vaivannäöstänne!

Liite 4: Ryhmä-/yksilöhaastatteluiden kyselypohja.

Ryhmähaastattelu, Järjestörukkanen, pe 5.6.2009

Nimenne: _____

Yhteystietonne: _____

_____

Ikänne: _____

Asemanne järjestössä/yhdistyksessä, jota edustatte: _____

_____

Kuinka kauan olette olleet mukana järjestön/yhdistyksen toiminnas-

sa: _____

Ammattinne: _____

Huom. Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen ainoastaan avoimien kysymysten kohdalla.

I KANSALAI SJÄRJESTÖTOIMINTA UUDESSA JYVÄSKYLÄSSÄ

1. Missä määrin järjestö/yhdistys toimii seuraavilla alueilla? Rastittakaa sopiva vaihtoehto.

	Erittäin paljon	Paljon	Jonkin verran	Ei lainkaan
1. Kunnanosan alueella				
2. Koko kunnan alueella				
3. Maakunnallisesti				
4. Valtakunnallisesti				
5. Ulkomailta				

2. Onko kuntaliitos (sis. Jyväskylän kaupungin, Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kunnan) vaikuttanut järjestön/yhdistyksen toimintaan? *Ympyröikää sopivin vaihtoehto.*

Kyllä/Ei

3. Jos vastasitte kyllä, miten kuntaliitos on vaikuttanut? *Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.*

4. Kuinka monta palkattua työntekijää järjestöllä/yhdistyksellä on? *Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.*

5. Kuinka monta vapaaehtoistoimijaa järjestön/yhdistyksen toiminnassa on säännöllisesti mukana? *Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.*

II TOIMINTAEDELLYTYKSET UUDEN JYVÄSKYLÄN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖISSÄ

6. Mistä eri lähteistä järjestön/yhdistyksen rahoitus koostuu? *Voitte rastittaa useampia vaihtoehtoja.*

Jäsenmaksut	
Oman toiminnan tuotot	
Oma varainhankinta	
Kunnan tuki ja avustukset	
Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) avustukset	

7. Mitä muita rahoituslähteitä edellisten lisäksi järjestöllä/yhdistyksellä on, jos tiedossanne? *Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.*

8. Miten koette järjestön/yhdistyksen resurssien riittävyyden? *Rastittakaa kuvaavin vaihtoehto.*

	Täysin riittävät	Melko riittävät	Melko riittämättömät	Täysin riittämättömät
Taloudelliset resurssit/tulot				
Jäsenmäärä				

Vapaaehtoisten määrä				
Toimitilat				

9. Mitkä ovat järjestön/yhdistyksen suurimpia ongelmia/haasteita? Voitte rastittaa useampia vaihtoehtoja.

Palvelutuotannon lakkaaminen ja palvelujen tuottamisen siirtäminen yksityisille yrittäjille	
Vapaaehtoistoimijoiden ikääntyminen ja väheneminen	
Taloudellisten resurssien niukkuus	
Toimitilojen puute/riittämättömyys	
Muiden tilojen (esim. kokoontumistilat) puute tai riittämättömyys	

10. Muu, mikä? Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.

11. Onko järjestöllä/yhdistyksellä erityisiä toiveita liittyen resursseihin ja/tai ongelmiin/haasteisiin, joihin järjestö/yhdistys toivoisi saavansa apua, esim. ulkopuoliselta taholta? Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

Kyllä/Ei

12. Jos vastasitte kyllä, millaisia toiveita? Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.

13. Missä määrin tärkeiksi järjestössä/yhdistyksessä koetaan seuraavat asiat? Rastittakaa kuvaavin vaihtoehto.

	Erittäin tärkeäksi	Tärkeäksi	Jonkin verran tärkeäksi	Ei lainkaan tärkeäksi
Palveluiden tai tavaroiden tuottaminen ja markkinointi				
Yhteistoiminta yritysten kanssa?				

Taloudellisen voiton/ ylijäämän tuottaminen vuosittain?				
Tietyn kohderyhmän tai yhteiskunnan hyvinvoin- nin edistäminen?				
Yhteistoiminta viran- omaisten/julkisen sekto- rin kanssa?				
Julkisten avustusten saa- minen toimintaa varten?				

14. Jokin muu asia, mikä? Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.

III YHTEISTYÖVERKOSTOT UUDEN JYVÄSKYLÄN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖISSÄ

**15. Tekeekö järjestö/yhdistys yhteistyötä muiden järjestöjen/yhdistysten kanssa? Ympyröikää sopi-
vin vaihtoehto.**

Paljon/Jonkin verran/Ei lainkaan

**16. Mikäli vastasitte paljon tai jonkin verran, mainitkaa muutamia esimerkkejä yhteistyötahoista
ja niiden kanssa tehtävistä yhteistyön muodoista. Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.**

**17. Mikäli vastasitte ei lainkaan, haluaisiko järjestö/yhdistys kuitenkin tehdä yhteistyötä muiden
järjestöjen/yhdistysten kanssa? Ympyröikää sopivin vaihtoehto.**

Kyllä/Ei

18. Mikäli vastasitte kyllä, millaista yhteistyötä? Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.

**19. Tekeekö järjestö/yhdistys yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa? Ympyröikää sopivin vaihto-
ehto.**

Paljon/Jonkin verran/Ei lainkaan

**20. Mikäli vastasitte paljon tai jonkin verran, mainitkaa muutamia esimerkkejä yhteistyötahoista
ja niiden kanssa tehtävistä yhteistyön muodoista. Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.**

21. Mikäli vastasitte ei lainkaan, haluaisiko järjestö/yhdistys kuitenkin tehdä yhteistyötä julkisten toimijoiden kanssa? Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

Kyllä/Ei

22. Mikäli vastasitte kyllä, millaista yhteistyötä? Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.

23. Tekeekö järjestö/yhdistys yhteistyötä monitoimijaisen verkoston (jossa mukana, esim. seurakunnat, säätiöt, yritykset, muut järjestöt) kanssa? Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

Paljon/Jonkin verran/Ei lainkaan

24. Mikäli vastasitte paljon tai jonkin verran, mainitkaa muutamia esimerkkejä yhteistyötahoista ja niiden kanssa tehtävistä yhteistyön muodoista. Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.

25. Mikäli vastasitte ei lainkaan, haluaisiko järjestö/yhdistys kuitenkin tehdä yhteistyötä monitoimijaisen verkoston kanssa? Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

Kyllä/Ei

26. Mikäli vastasitte kyllä, millaista yhteistyötä? Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.

27. Rastittakaa vaihtoehtoista parhaiten järjestön/yhdistyksen yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa kuvaava tilanne.

	Yhteistyö toimii moitteettomasti	Yhteistyössä on parantamisen varaa	Yhteistyötä ei ole, vaikka verkostot ovat valmiina	Yhteistyötä ei ole lainkaan
Muut järjestöt/yhdistykset				
Julkiset toimijat				
Monitoimijaiset verkostot				

28. Onko järjestö/yhdistys kokenut haasteita yhteistyöverkostojen suhteen? Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

Kyllä/Ei

29. Jos vastasitte kyllä, millaisia haasteita? Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.

IV JÄRJESTÖSTRATEGIA UUDEN JYVÄSKYLÄN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN JÄRJESTÖILLE?

Vuonna 2007 ilmestyi ensimmäinen hyvinvointialan järjestöstrategia Pohjois-Karjalan maakunnassa. Strategian tarkoituksena oli tehdä näkyväksi maakunnan järjestötoimintaa sekä järjestöjen erilaisia rooleja ja tehtäviä hyvinvoinnin kentällä. Strategia tarjoaa konkreettisia toimenpide-ehdotuksia järjestöille ja kunnille järjestöjen toimintaedellytysten vahvistamiseksi sekä julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistyön edistämiseksi. Se on tarkoitettu työvälineeksi järjestöille, kuntien viranhaltijoille ja päättäjäille sekä muille hyvinvointialan toimijoille alan kehittämisessä ja yhteistyömallien etsimisessä.

30. Tarvitaanko mielestänne Uudessa Jyväskylässä järjestöstrategiaa sosiaali- ja terveysalan järjestöille? Ympyröikää sopivin vaihtoehto.

Kyllä/En osaa sanoa/Ei

31. Miksi? Vastatkaa erilliseen vastauslomakkeeseen.

Kiitos vaivannäöstänne!

+ lisäkysymykset:

Miten strategian laatiminen pitäisi järjestää? Mikä taho voisi ottaa vetovastuun?

Millainen järjestöstrategian tulisi olla?

Onko vielä jotain kysyttävää aiheisiin liittyen?

Liite 5: Sähköpostihaastattelun kysymykset.

1. Kertoisitteko, miksi Pohjois-Karjalan järjestöstrategiaa ylipäätään lähdettiin tekemään?
2. Kuinka ison työn pohjustus vaati ennen kuin päästiin itse asiaan, eli strategian laatimiseen?
3. Kertoisitteko vielä omasta työpanoksestanne tähän strategiaan?
4. Olisiko teillä antaa vinkkejä, mitä olisi hyvää ottaa huomioon strategiaa laadittaessa?
5. Jos saisitte nyt tehdä strategiaa uudelleen, tekisittekö jotain toisin?
6. Uskotteko, että strategian laatimisesta oli ja/tai on tulevaisuudessa hyötyä?